

DJUPFEST 1

FLERFASET BOPLASS FRA YNGRE STEINALDER

av Signe Groot Terkelsen og Janne Oppvang

Kommune og fylke	Lødingen, Nordland
Askeladden ID	215478
Museumsnummer	Ts16047
Kulturminnetype/ strukturer	Boplass, tufter, aktivitetsområder og ildsteder
Utgravningsleder	Signe Groot Terkelsen
Feltledere	David Edward Green og Michaela Rejnková (GIS)
Feltmannskap	9 personer
Tidsrom	25.05. - 19.09.22
Dagsverk i felt	483 dv
Metode	Maskinell avtorving, manuell for enkelte strukturer, konvensjonell steinaldergravning, snitt av utvalgte strukturer
Avtorvet areal	2742,2 m ²
Dv med maskin	56 dv
Utgravd areal (fordelt på lag)	Lag 12: 173 m ² , Lag 34: 27 m ²
Utgravd volum	20 m ³
Volum pr dagsverk	0,05 m ³
Hoh.	20-25 m
Funn	4093 littiske funn
C14-dateringer	4400-2900 f.Kr.
Datering	Yngre steinalder

BAKGRUNNEN FOR UNDERSØKELSENE

Djupfest 1 (id 215478) ble registrert av Nordland Fylkeskommune første gang i 2015. Det ble da gravd syv positive prøvestikk og registrert seks tufter. I 2018 ble lokaliteten kontrollregistrert i forbindelse med utvidelse av planområdet. Det ble gravd ytterligere åtte positive prøvestikk, og regi-trert fire nye tufter og fire mulige tufter eller aktivitetsområder. I alt ble det registrert 15 strukturer: ti tufter, fire mulige tufter eller aktivitetsområder samt en antatt moderne rydningsrøys. Lokaliteten ble datert til yngre steinalder og tidlig metalltid basert på råstoffordelingen i prøvestikkene og to C14-dateringer.

BELIGGENHET

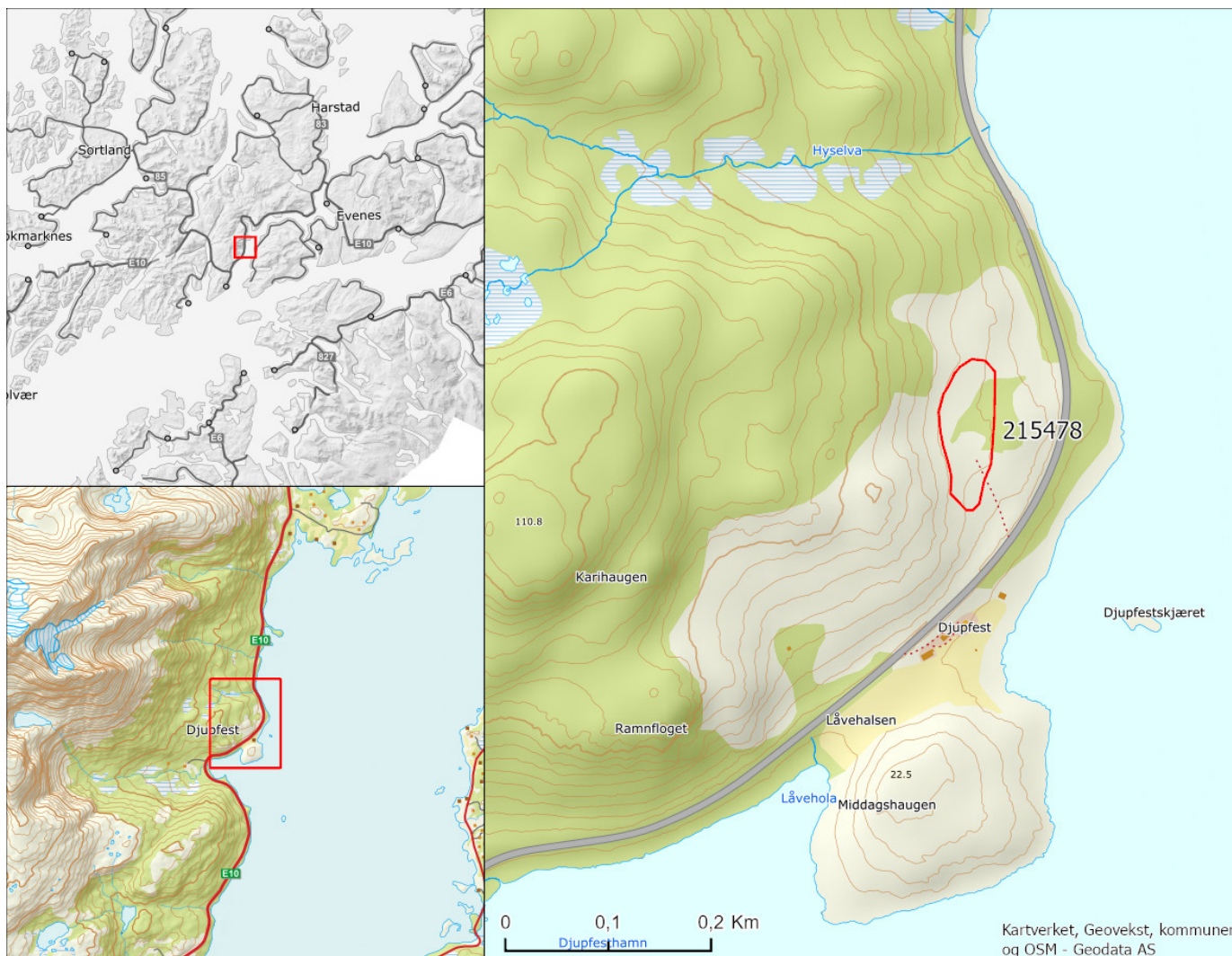
Djupfest 1 lå 10 km nord for Lødingen, på vestsiden av Tjeldsundet, ca. 600 m nordøst for Djupfesthamn (Figur 1). Området var før utgravningen dekket av lyng og mindre trær (bjørk og furu). Torvdekket var tynt med flere synlige større steinblokker. Undergrunnen besto av steinbreavsetning med en del pimpstein. Lokaliteten ble delt in i felt nord og felt sør, som lå på hver sin side av en sadel i skogkledd terreng. Felt nord lå 20-25 moh. på vestsiden av sadelen, der terrenget skråner nedover mot Tjeldsundet i nordøst og sørøst. Kulturminnene på denne delen av lokaliteten lå mellom 20 og 23 moh. Felt sør lå også på 20-23 moh., men i noe brattere terreng og helling kun mot sørøst. Kulturminne her lå 20-21 moh. Nærmeste ferskvannskilde er Hyselva, som har sitt utløp ca. 200 m nord for lokaliteten.

Området var påvirket av en rekke inngrep i nyere tid. En kjerrevegg gikk opp fra E10 i nordvestlig retning over felt sør og fortsatte mot nord over felt nord i retning mot et torvuttaksområde ved Hyselva. I tillegg var det gravd flere, opptil 1 m dype, grøfter til drenering. På den østlige delen av lokaliteten var det delvis ryddet i nyere tid.

MÅLSETTING

PROBLEMSTILLING

Den sentrale målsetting for prosjektet var «økt kunnskap om steinbrukende tid i Sør-Troms og Nordland. Med fokus på «ressursbruk og ferdsel som betingelser for bosetting rundt Tjeldsundet». Mer spesifikt var det et mål å kartlegge hvilke type strukturer som fantes på Djupfest 1, og hvordan lokaliteten var organisert. Det var også et mål å se på hvilke ressurser som var tilgjengelige på lokaliteten og hvordan de er utnyttet. Når ble lokaliteten tatt i bruk, hvor lenge var den i bruk og var det noen endringer i bosetting og ressursbruk i underveis? Det fremkom et stort skifermateriale fra undersøkelsen og en målsetting som ble til underveis var å se nærmere på dette og om det var ulikheter innad på lokaliteten og endring i typologi over tid.

Figur 1 Lokaliseringskart for Djupfest 1.

PRIORITERINGER OG STRATEGIER

Forundersøkelsen viste at det var minst to bruksfaser på lokaliteten, med usikker overlapp. Prosjektplanen la opp til at samtlige tufter som kom frem skulle prioriteres for utgravning, basert på at det var totalt seks tufter, med mulighet for at flere kom frem under avtorvingen. I tillegg skulle eventuelle funnkonsentrasjoner og et representativt utvalg øvrige strukturer prioriteres for flategraving.

I forarbeidet ble det oppdaget at prosjektplanen var basert på forundersøkelsen fra 2015, og ikke kontrollregistreringen fra 2018. Den største endringen gikk på størrelsen på lokaliteten og antall strukturer som ble registrert (bla. 10 tufter og 4 mulige tufter). Dette igjen førte til at det måtte gjøres noen prioriteringer og endringer i fremgangsmåten som ble skissert i prosjektplanen. Det ble blant annet bestemt

å avtorve en større del av lokaliteten, og tufter ble i stor grad gravd ut i ett lag, istedenfor flere mekaniske lag, slik vi gjorde på de øvrige tuftelokalitetene i prosjektet. Opprensning og utgravning ble hovedsakelig konsentrert til de områder hvor strukturer var påvist i forundersøkelsen.

UNDERSØKELSESMETODE OG DOKUMENTASJON

FELTMETODE OG DIGITAL DOKUMENTASJON

Det ble åpnet to store områder med maskin, felt nord og felt sør, samt en sjakt omtrent midt på lokaliteten. Videre ble det, etter råd fra styringsgruppen, gravd hele det funnførende laget som ett, i alle funnområder. Det var lite stratigrafi, så metoden ble i praksis å grave til det var tomt for funn, noe som sjeldent

var mer enn 10 cm. Det ble også tilrådet å grave hele flater fremfor sektorer. For å kompensere for manglende profiler, ble en kvadrant sentralt i tuftene stående uberørt. Mindre strukturer, for eksempel ildsteder og mulige stolpehull, ble snittet. Det ble også gjort en del overflatefunn spredt ut over hele lokaliteten - også der det ikke var synlige strukturer. Disse ble innmålt og samlet inn, men det ble som hovedregel ikke gravd her. Alt av funn ble heller ikke målt eller tatt inn, grunnet tid og prioriteringer.

Grunnet mye vind og regn ble det fløyet mindre drone enn planlagt. Dersom været tillot det, hendte det at noen var igjen på lokaliteten etter arbeidstid for å ta bilder. Fotostangen ble derfor hyppigere brukt, men også den hadde sine utfordringer når det kom til sollys og generelt dårlig vær. Det viste seg at totalstasjons rekkevidde ikke strakk seg over hele feltet, så den måtte flyttes flere ganger daglig. Dette opptok mye tid i perioder.

PRØVEUTTAK

Trekull til C14-datering ble bare tatt in situ - ikke i såldet. Målet var å datere aktivitetene på lokaliteten og eventuelle bruksfaser relatert til de enkelte strukturer. Makroprøver ble tatt fra sikre lag i strukturer med målet om å få kunnskap om ressursutnyttelse på lokaliteten, og aktivitet knyttet til de enkelte strukturene. Prøvene ble fortrinnsvis tatt fra sikre tufter. Pollenprøver ble først og fremst anvendt med tanke på landskapsanalyse. Markkjemi skulle understøtte analyser av lokalitetens og de enkelte strukturenes innretning og innbyrdes relasjon. Nærmere omtale av prøvene og resultatet av analysene legges frem i kapitlet "Analyse".

ERFARINGER

Alle de registrerte tuftene ble undersøkt, noe som var topp prioritert. De viktigste strukturene ble det tid til å snitte og dokumentere, og det ble tatt flere prøver fra disse. Med metoden der hele funnlaget ble gravd som ett, ble det også tid til å grave flere kvadranter på aktivitetsområdene enn planlagt. Med tanke på det volumet som ble utgravd, er resultatet en rik funnsamling. Det viste seg å være vanskelig å grave stratigrafisk ettersom det var lite til ingen stratigrafi på lokaliteten, og det utgravde laget ble veldig varierende i tykkelse og innhold. Bakdelen med

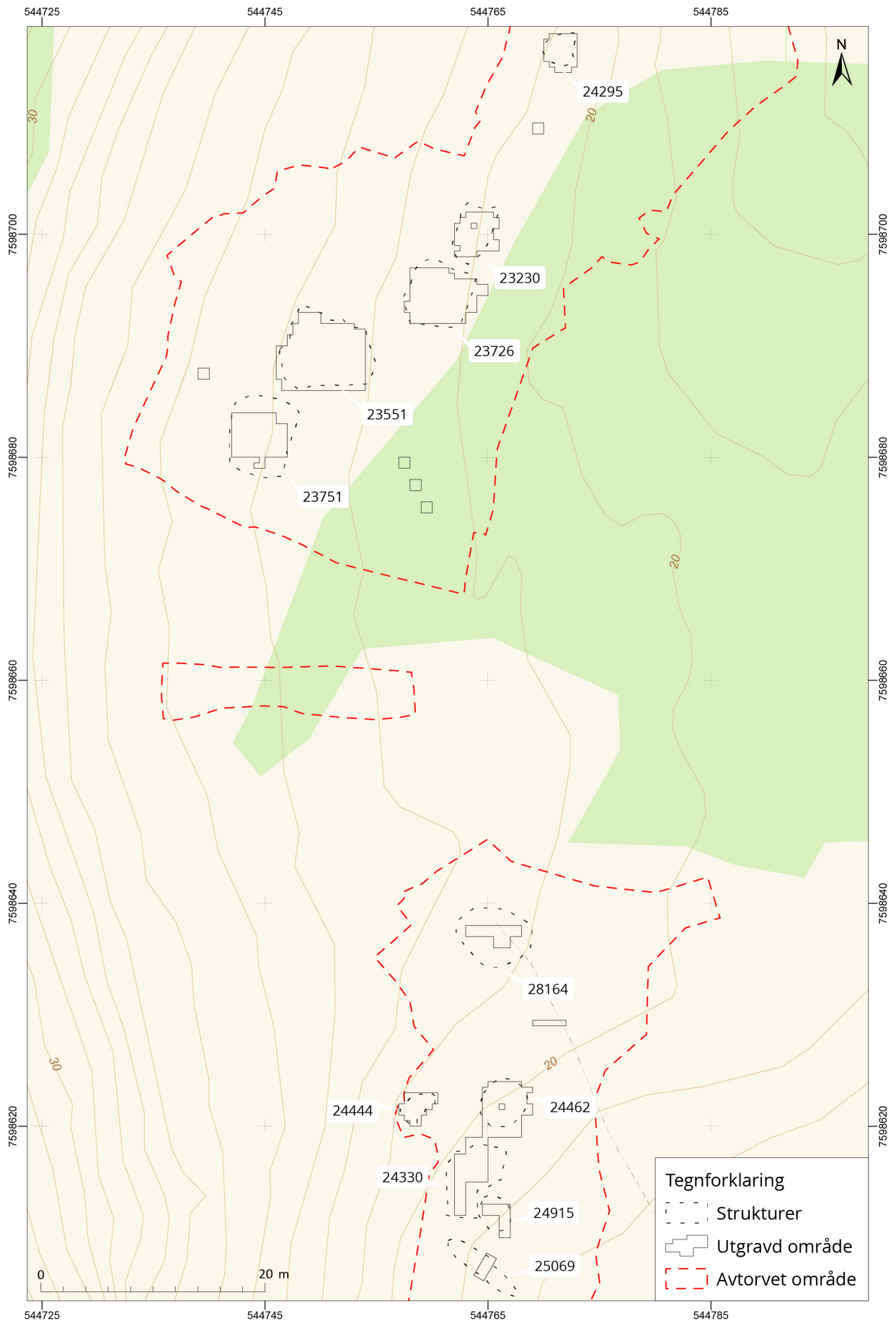
denne metoden var derfor at det ble gravd i veldig ujevn dybde innafor en struktur, men også imellom strukturene. Steiner av en viss størrelse ble ikke fjernet underveis, men det var vanskelig å identifisere sikre strukturelementer til tuftene, da steinene som lå igjen etter graving lå i flere ulike høyder. I ettertid kan vi se at denne metoden gjorde det vanskelig å identifisere struktur- og konstruksjonsdetaljer som ville ha kommet frem ved å grave 5 cm mekanisk, for så å dokumentere plan, og vi mistet en del plandokumentasjon. Her vil det i fremtiden være relevant å veie kvantitet (antall kvadranter gravd) opp mot kvalitet (plandokumentasjon og detaljer). Der det er tydelige strukturer, er vår vurdering at en del informasjon gikk tapt. Det ble vekslet mellom å sette ut profiler og alternativt sette igjen en kvadrant sentralt i strukturen, for å etablere profiler til prøvetaking. I vår mening vil det være bedre med profiler enn disse kvadrantene, da de ble veldig løsrevne og fanget ofte ikke opp det vi ønsket å ta prøver av. Prøver i plan fra steinalderstrukturer kan også ha gode kontekster i plan, selv om de ikke kan relateres til en profil. Det var positivt å grave hele flater, istedenfor sektorer.

Skjørbrante stein skulle veies for hver kvadrant. Dette var en vanskelig oppgave ettersom mye av steinen var forvitret og derfor vanskelig å kategorisere som skjørbrant. En del tid gikk bort til å veie og utvelge steiner, som ikke nødvendigvis kunne kategoriseres som skjørbrant. Det er derfor en viss usikkerhet forbundet med dette materialet og metoden som ble brukt, og resultatene er ikke vektlagt i ettertid.

OBSERVASJONER OG RESULTATER

Som nevnt ble Djupfest 1 inndelt i to undersøkelsesområder; felt nord og felt sør (Figur 2). Mellom disse ble det avtorvet en øst/vestgående sjakt (id 23354). Sjakta fremviste ingen funn eller strukturer. Undersøkelsesområdet på felt nord ble avgrenset av en dreneringsgrøft mot øst (id 23076) og av stigende terreng og steinur mot vest. Felt sør ble avgrenset av stigende terreng med steinur mot vest og av fallende terreng mot sørøst (Figur 3). Sentralt på lokaliteten var det et område med tykkere torvdekke, opp til ca. 0,5 m, hvor det også i tørre perioder var myr-lignende fordi det samlet seg vann, også etter avtorvingen.

DJUPFEST 1

Figur 2 Oversiktskart over lokaliteten, viser strukturnummer og utgravde områder. Utsnittet viser kun de delene av det avtorvede området som hadde arkeologiske funn, lengre nord og sør på lokaliteten var det funntomt.

Figur 3 Oversiktsfoto mot nord, felt nord bak i bildet ved brakka, felt sør mot høyre i bildet. Foto mot nord.

Feltene og strukturene presenteres fra nord mot sør, strukturene beskrives og det er tatt med en kort omtale av hvilke funn som er gjort. En grundigere funngjennomgang av funn pr struktur finnes i den arkiverte originalteksten til delrapporten. Avslutningsvis vil alle funn fra lokaliteten presenteres samlet, uavhengig av strukturene.

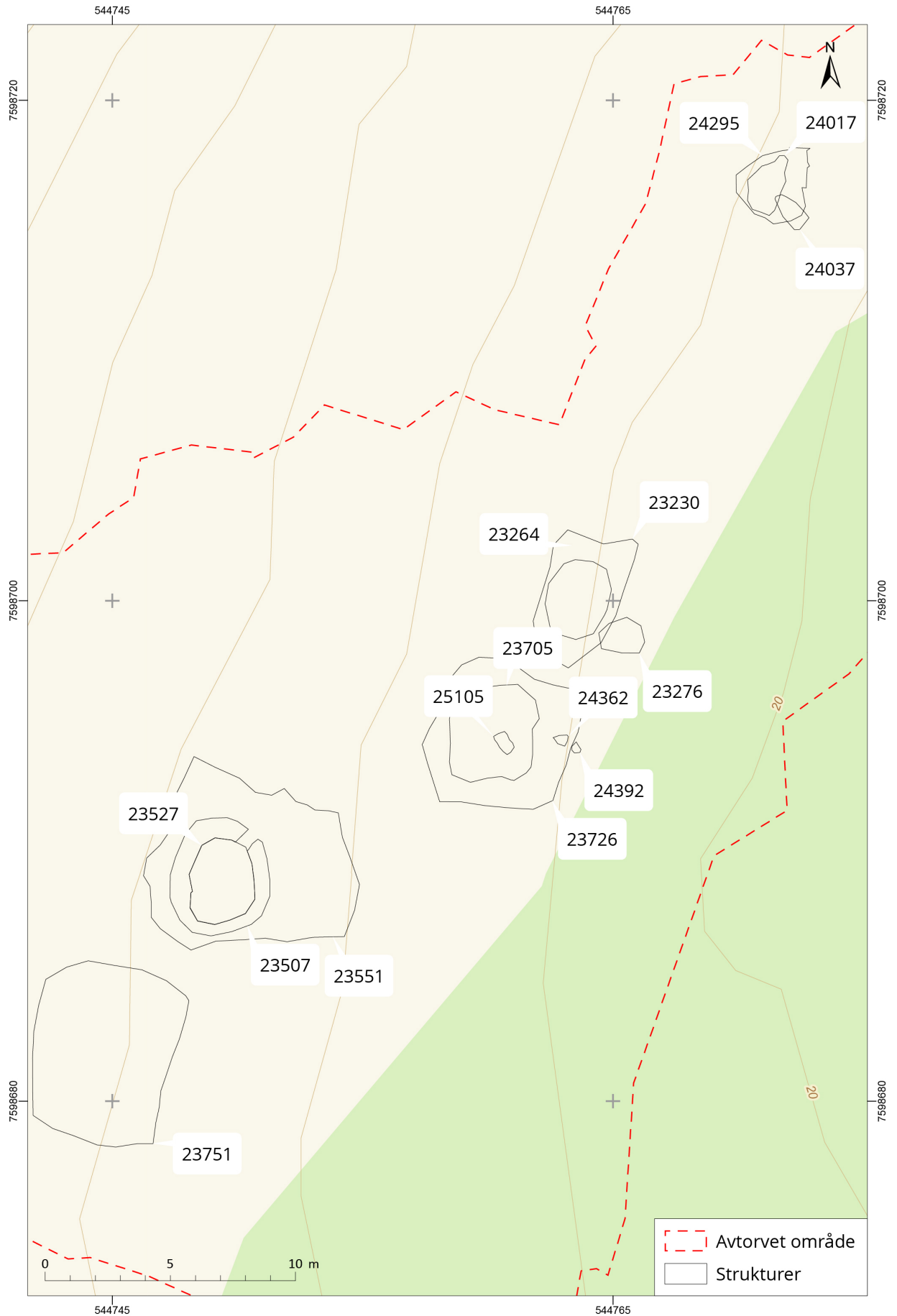
VEI: ID 28174

Gjennom hele lokaliteten gikk det en nyere tids kjerre/traktorvei (id 28174). Veiløpet gikk i nord-sør-gående retning på felt nord og svingte av mot sørsørøst på felt sør. På felt nord fulgte den strandterrassen på 20-21 moh., der flere av de arkeologiske strukturene lå. Lengst mot nord lå flere steinblokker i en tydelig rekke som stakk opp gjennom lyngen. Etter avtorving fremkom det her flere steinblokker øst for den første steinrekken. De to, mulig tre, steinrekkene indikerer at deler av veiløpet kan ha vært i flere faser, eller at veien har hatt en «møteplass». Veiløpet gikk vest for tuftene id 23726 og id 23230, og flere steiner som lå på vestveggen til tuftene har antakelig vært en

Figur 4 Ts16147.2750. Bladformet flateretusjert spiss i kvartsitt

DJUPFEST 1

Figur 5 Oversiktskart over strukturer på felt nord

del av veien. Lengst sør på felt nord vistes veien som en delvis ryddet flate med lysere masser enn området rundt. På felt sør var veien delvis synlig som en smal svak fordykning på før avtorving. Etter avtorving var den ikke lengre synlig og den påvirket ingen arkeologiske strukturer.

Det ble gjort ett løsfunn etter avtorving av veien på felt nord; en flateretusjert spiss av finkornet sort kvartsitt (Ts16147.2750) (Figur 4). Spissen er bladformet med spissovalt tverrsnitt, rett basis og svakt buet parti mot tangen. Formen er som en lansettformet spiss, som nummer 10.5.3 i Ballin (1996, s.49). Den er ulik alle andre funn på lokaliteten, og har ingen sikker kontekst.

FELT NORD

Det ble avdekket fem områder med aktivitet på felt nord (Figur 5). Tre strukturer tolkes som rester etter tufter (id 23230, id 23726 og 23507), en av disse lå på et større definert aktivitetsområde (id 23551). I tillegg ble det undersøkt en mulig rest etter tuft (id 24295) og et rent aktivitetsområde (id 23751).

Stratigrafiske forhold

Det øverste lyngdekkede torvlaget var mellom 10 og 50 cm tykt og tykkest mot sør. Mot nord lå en del steinblokker opp til ca. 1,4 m i diameter i torven. Under torvlaget var et heterogent lag av sand og grus med stein i alle størrelser opp til ca. 1 m i lengste mål. Gruslaget var lys brungrått til medium rødbrunt med aurheller mot bunnen. Nedover ble gruslaget mer homogent. Det ble ikke observert ytterligere stratigrafisk lagdeling, og det ble ikke gravd til fast fjell. Funn ble primært gjort i den øverste delen av laget og inntil ca. 10 cm i dybde.

Mulig boligstruktur: ID 24295

Id 24295 tolkes som en mulig tuft eller aktivitetsflate ryddet for stein, 20,5 moh (Figur 6). De store steinblokkene som omkranset den forsterket inntrykket av en sirkelformet struktur, men de var en del av veiløpet id 28174. Strukturen tolkes som ca. 3 x 3,2 m stor, omkranset mot vest, nord og øst av store steinblokker. Den hadde en indre ryddet flate på 1,5 x 2,5 m (id 24017) i den vestre delen, som består av finkornet gråbrun sand. I den sørøstre delen lå det et lag med sand iblandet stein på opptil 20 cm (id 24037). Dette

Figur 6 Planbilde av id 24295 etter opprensing og fjerning av steiner som lå i torven. Foto tatt mot vest.

tolkes som redeponerte masser fra den ryddede flaten. Det meste av funn fra strukturen var fra disse massene. Det var ellers ingen nedgraving eller andre spor etter konstruksjonsdetaljer.

FUNN FRA ID 24295

Det er katalogisert 43 gjenstander fra id 24295. Det er flest funn i skifer (76,7 %, 33 stk.), og av disse igjen er nesten halvparten (14 stk.) i fargevariant rød. Flintfunnene utgjør 11,6 % og er enten grå (3 stk.) eller varmepåvirket (2 stk.). Kvarts og kvartsitt utgjør kun en liten del av materialet

Figur 7 Ts. 16147.2752. Spiss i uspesifisert skifer med parallelle sider og flat basis, tverrsnittet er sekskantet/flatt med fassetterte sider.

(3 funn, 7 %). Sekundærbearbeidede gjenstander utgjør 21 % av totalen, noe som er en høy andel sett i sammenheng med de øvrige funnområdene på lokaliteten. Gjenstandsmaterialet består av avslag og fragmenter (29 stk., 67 %), slipte avslag og fragmenter (4 stk., 9 %), spisser (3 stk., 7 %), kjerner og knoller (2 stk., 4 %), slipesteiner (2 stk., 4 %) og en av hver kniv, skraper og knakkestein (ca. 2,5 % hver).

I funnmaterialet så kan det trekkes frem at kjernen er bipolar, og en av spissene er ett oddfragment av en Nyelvspiss. Ett funn kan omtales bredere; Ts16147.2752 er en tilnærmet hel spiss i uspesifisert farge (Figur 7). Den har parallelle sider, flat basis og flat/spiss tverrsnitt (sekskantet). Lengden er 5,8 cm, men med et brudd i odd, bredden er 1,2 cm.

Boligstruktur: id 23230

Id 23230 tolkes som en boligstruktur med nedgravd/ryddet gulvflate og åpning mot sørøst, 21 moh. Omrisset av strukturen måler 5,5 x 3,2 m, lengst i retning nord-nordøst – sør-sørvest (Figur 8). Etter avtorving kom det frem en ryddet flate, lett nedsunken i midten og som tolkes til å være gulvflaten (id 23264). Laget i gulvet besto av heterogen, medium grov sand og grus, med enkelte større steiner på 25-50 cm. Gulvet var tilnærmet ovalt og målte ca. 3,5 x 2,5 m, og i midten var dybden på det funnførende laget inntil 10 cm. Under gulvlaget i den nordvestre delen av strukturen, ble det observert et lag med finkornet sand. Laget var av ujevn form, ca. 1 x 0,8 m stort og 9 cm dypt. I den sørøstre delen var større blokker ryddet bort, slik at det fremtrådte en «sti» inn til den ryddede flaten (id 23276). Dette tolkes som et inngangsparti og måler 1,7 m øst-vest og 0,8 m nord-sør (vises i det nedre venstre hjørnet på Figur 8).

Figur 8 Planbilde etter graving av gulvlaget i Id 23230. Foto mot vest.

FUNN FRA ID 23230

Det er katalogisert i alt 173 gjenstander fra tuft 23230. De fleste funnene er av skifer (154 stk., 89 %) og hovedparten er rød (62 %) eller uspesifisert (23 %). Ni funn er i flint (5,2 %), seks i bergart (3,5 %) og fire i kvartsitt (2,3 %). Alle de sekundærbearbeidede gjenstandene er av skifer og består av syv slipte avslag og fragmenter (4 %) og to eneggede kniver (1,2 %). Øvrige gjenstandskategorier er avslag og fragmenter (159 stk, 92 %), tre fiskesøkker (1,7 %) og to emner til fiskesøkker (1,2 %).

Boligstruktur: ID 23726

Id 23726 var en lett boligstruktur med beliggenhet 21-21,5 moh., med ildsted i flere faser og åpning mot øst. Mot vest var det forstyrrelser fra traktorveien. Det ble ikke observert sikre spor etter oppbygget veggvoll, men omrisset av strukturen, målt langs toppen av den antatte vollen, var 5,9 x 6,1 m. Gulvet (id 23705) fremsto etter avtorving som en ryddet flate med heterogene sandmasser, med mørkere partier og trekull. Gulvet var noe nedgravd i terrenget

med løsere masser i noen partier nært vegg. Dette tolkes som rester av kollapset vegg. Mot øst ble to områder med tettpakket fin sand og heller (id 24362 og id 24392) tolket som deler av et inngangsparti.

Sentralt i strukturen lå det et rektangulært ildsted på 90 x 55 cm (id 25105). På toppen var det en samling med flate, delvis skjørbrente steiner. Ildstedsmassene besto av sand med trekull og oker, og laget flyter noe utover den rektangulære formen og var ca. 15 cm dypt med flat bunn i profilen. I profil mot sørvest kom det frem en nedgraving under ildstedsmassene som ikke var synlig i plan (id 25294). Den besto av kullholdig siltig sand og var ca. 20 cm dyp. Dette kan tolkes som at ildstedet har hatt en nedgravd del i den sørøstre delen.

FUNN FRA ID 23726

Fra tuft id 23726 er det katalogisert 1475 gjenstander, og dette er den mest funnrrike strukturen på Djupfest 1. Hovedparten av funnene er av skifer (1365 stk., 92,5 %), rød skifer utgjør over 67 % av disse. Av de øvrige råstofftypene er det mest av flint (37 stk, 2,5 %), bergarter, bergkrystall, kvarts, kvartsitt og pimpstein utgjør under 2 % hver. Sekundærbearbeidede gjenstander utgjør 6 %.

Funnmaterialet består av avslag og fragmenter (1373 stk, 93 %), slipte avslag og fragmenter (75 stk, 5 %), øksker (6 stk., 0,4 %), slipesteiner av pimpstein (5 stk., 0,3 %), eneggede kniver (4 stk, 0,3 %), kjerner (3 stk., 0,2 %), emner til fiskesøkker (2 stk., 0,1 %), spisser (2 stk., 0,1 %) og to knakkesteiner (0,1 %), ett knivemne (0,1 %) og ett usikkert artefakt (0,1 %). De bearbeidede gjenstandene i skifer er alle i grå eller uspesifisert skifer, ikke rød som er den vanligste skiferfargen i strukturen.

Det er registrert bipolare kjerner og avslag i materialet, fem av øksene har rett egg, den siste er tverregget, og tre av øksene er meisler basert på bredden på eggen. Den ubestemte gjenstanden kan beskrives litt nærmere, den er av grå skifer med hvite inklusjoner, den har trekantet form og en flate delvis dekket av gloss (Ts16147.2206). På samme flate ses også bruksspor i form av avskrapninger som på et linoleumstrykk. Resten av flaten fremstår naturlig. Det er mulig gjenstanden har vært anvendt som underlag til bearbeiding av annet materiale.

Aktivitetsområde: id 23551 med boligstruktur id 23507

Id 23551 var et aktivitetsområde med en boligstruktur, id 23507, i den vestre delen. Aktivitetsområdet lå 22-23 moh. og var ca. 8,6 x 7,7 m stort med ujevn form. Hele området fremsto som ryddet sammenlignet med terrenget rundt og flaten skrånet lett mot øst. Avgrensingen av den ryddede flaten var uklar i flere retninger og massene besto av heterogen, lys brungrå sandet grus med forvitrede/vannrullede stein og steinblokker opptil 1 m.

Figur 9 Planbilde av id 23507 etter rensing. Strukturen ser ut til å være omringet av en tydelig veggvoll, denne ble litt lite rensset i forhold til gulvet, noe som fremhever inntrykket som voll. Foto mot vest.

DJUPFEST 1

På vestre halvdel av id 23551 lå det en oval tuft med ytre mål 4,6 x 4 m (id 23507) (Figur 9). Restene etter veggvollen mot vest var inntil 80 cm bred, men flere steiner tolkes som å ha rast inn i denne delen. Mot nordøst kan det ha vært et inngangsparti og selve gulvet var en ca. 4,1 x 2,1 m stor flate med oval form (id 23527). Avgrensingen mellom gulv og indre del av voll var i noen tilfeller usikker, og i hovedsak basert på at gulvet fremsto mer ryddet for større steiner, og var noe nedgravd. I gulvlaget ble det observert

spredt trekull, oker og skjørbrente steiner, men ikke noe tydelig definert ildsted. Det har likevel trolig vært et ildsted sentralt på flaten. Området ble tilnærmet totalgravd.

Figur 10 Eneggede skiferkniver fra øverst til venstre: Ts16147.1147- skaft i båndet skifer, 955 hel kniv i rød skifer, 2743 hel kniv i uspesifisert farge, 1155 hel kniv i uspesifisert farge, 2758 hel kniv i grå skifer, 1145 skaft av en kniv i uspesifisert farge.

**FUNN FRA ID 23551 MED BOLIGSTRUKTUR
23507**

Fra id 23551 og id 23507 er det innsamlet i alt 1332 funn. Også her er størstedelen av materialet av skifer (62 %), men det er også funnet 16 % flint og 11 % Kvartsitt, og en mindre andel av bergarter, bergkrystall, chert, kvarts og pimpstein. Det meste av skifermaterialet er rødt (34 %) eller uspesifisert (31 %). Av flintmaterialet er det meste grått (29 %) etterfulgt av lys fin (24 %). Alle råstoff bortsett fra grønnstein, sandstein og pimpstein er funnet både som primærtvirkede

og sekundærbearbejdede gjenstander. 11 % av gjenstandene er sekundærbearbejdet.

Avslag og fragmenter utgjør 85 % av materialet (1134 stk.) og slipte avslag og fragmenter 6 % (78 stk.). Videre består materialet av kniver, emner og fragmenter av kniver (33 stk., 2,7 %), slipesteiner (17 stk., 1,3 %), spisser og spisseemner (11 stk., 0,9 %), kjerner og råstoffblokk (12 stk., 0,9 %), økser (9 stk., 0,7 %), retusjerte avslag (9 stk., 0,7 %), skrapere, stikler og bor (7 stk., 0,6 %), flekker (6 stk., 0,4 %) og til slutt tre (0,2 %) hver av emner til fiskesøkker, knakkesteiner og usikre gjenstander i skifer.

Figur 11 Ts16147.424 og 458, enegget kniv med slipte furer langs ryggen av bladet.

Det kan trekkes frem at det er bipolar teknikk til stede, de fleste av slipesteinene er pimpsteiner, og 29 kniver/knivfragmenter kan gjenkjennes som eneggede, mens det er én tveegget kniv i materialet. I tillegg kan to av spissfragmentene også være fragmenter fra odden av en tveegget kniv eller en spydspiss (Ts16147.579 og 878). Fire av spissene har rombisk tverrsnitt, lik Nyelv-typen. Det er mange økser fra denne strukturen, seks av ni er katalogisert som meisler, og det generelle inntrykket er at de er små.

Et par av knivene skiller seg ut og beskrives nærmere; Ts16147.955 er en enegget kniv i rød skifer, totaltslipt med rett, fasettert rygg (Figur 10). Vinkel mellom skaft og blad er ca. 140 grader, lengden er 7,4 cm og bredden på bladet er 2,9 cm, mens skaftbredden er 2,1 cm. Den har fasetterte kanter på begge sider av skaftet og eggfasett på den ene siden av bladet. Kniven har mulig selform, hvor skaftet danner hodet. Det er fire små slipte furer på overgangen mellom egg og skaft, en av disse har moderne brudd. Ett brudd i nakken har ikke endret knivens silhuett. Ts16147.424 og 458 er en kniv i to deler som ble funnet med ca. to meters avstand i gulvlaget i hus 23507 (Figur 11). Ts16147.424 er odd av blad og Ts16147.458 er skaft og resterende del av blad, eggen er slått bort. Kniven er i båndet skifer, enegget med rett, fasettert rygg. Vinkel mellom skaft og blad er ca. 140 grader. Samlet lengde er 8,9 cm. Skaftbredden er 2,1 cm, og bredden på intakt blad er 3,2 cm. Langs ryggen er en serie slipte furer med 0,1-0,5 centimeters avstand, i alt 21 stk.

Aktivitetsområde: id 23751

Id 23751 var et aktivitetsområde 23 moh., med en steinrekke som kan være rest etter en struktur. Aktivitetsområdet var en ca. 6 x 7,5 m stor flate som var delvis ryddet for stein, med en svak forsenkning og lett skrånende mot øst. Arealet hadde avrundet rektangulær form, som var utydelig avgrenset i alle retninger. Det ble identifisert en steinrekke med opp til 0,5 m store steiner, som løp fra nordøst til sørvest gjennom den utgravde delen av området. Massene bestod av mørk, brungrå gruset sand med stein og var generelt mørkere enn i terrenget rundt. Det ble funnet trekull i de mørke massene, men ikke i større grad enn andre steder på lokaliteten. Den

mørke fargen ble tolket som et resultat av utfelling fra torvlaget over. Det var en liten fargeforskjell i undergrunnen på hver side av steinrekka. Id 23751 ble delvis utgravd i ett lag på mellom 7 og 15 cm.

FUNN FRA ID 23751

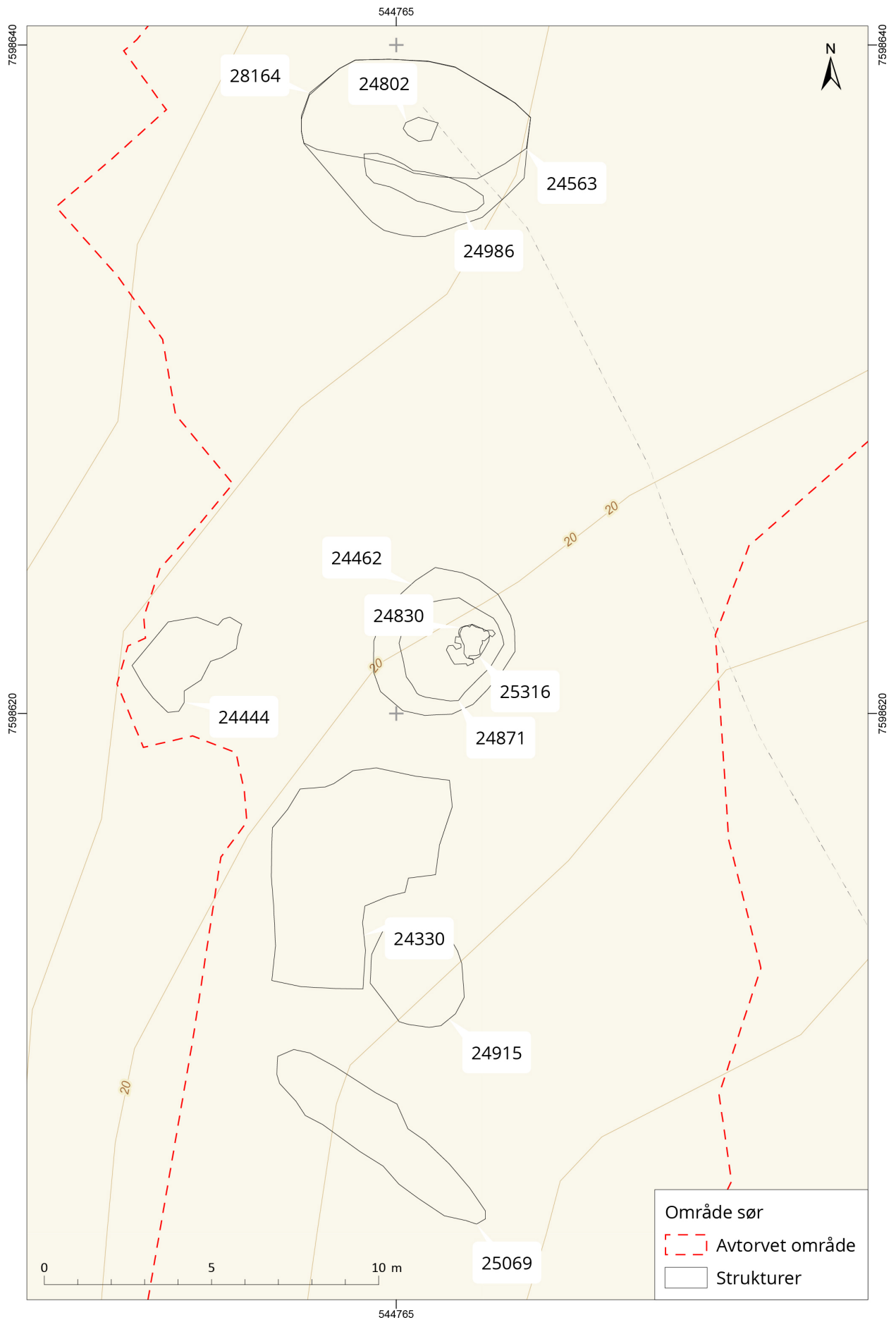
Det er katalogisert 302 gjenstander fra aktivitetsflate id 23751. 46 % av materialet er skifer, 27,5 % av kvartsitt og 13,6 % av flint. Alle andre råstoffer utgjør mindre enn fem prosent av materialet. 35 % av skifer materialet er grått, rød skifer utgjør 28 %. De sekundærbearbeidede gjenstandene er med ett unntak av skifer, bergart og grønnstein, unntaket er en stikkel i bergkrystall. Avslag og fragmenter utgjør 80,5 % (243 stk.) av materialet, videre er det funnet slipte avslag og fragmenter (28 stk., 10,6 %), kniver, emner og fragmenter av kniver (14 stk., 4,6 %), kjerner og råstoffblokker (5 stk., 1,7 %), spisser (4 stk. 1,3 %), slipesteiner (2 stk., 0,7 %) og en hver (0,3 %) øks, stikkel, knakkestein, amboltstein, knakke- og amboltstein og en mikroflekk.

Det er funn av både slipt og bipolart materiale. Syv av knivene er eneggede, to er tveegget. Tre av spissene har parallelle sidekanter lik Nyelv-spissene og øksa er en meisel. De to slipesteinene er begge av pimpstein. Det eneste redskap i hard, krystallinsk bergart er en kantstikkel av bergkrystall (Ts16147.1394). Den er slått på en bipolar kjerne som dessuten har retusj langs motstående kant av stikkelavslaget.

Løsfunn felt nord

165 funn ble samlet inn fra overflaten på felt nord og har ingen tydelig tilknytning til en struktur eller et funnområde. I tråd med det øvrige materialet er det mest skifer som er samlet inn (97 stk., 60 %), i tillegg er det det 14 % bergarter (25 stk.) og 9 % hver av flint og kvartsitt (14 stk.). Det er funnet en mindre andel bergkrystall, chert, kvarts, kleber og pimpstein. Nesten halvparten av skiferfunnene er av rød skifer, grå og båndet utgjør ca. 20 % hver og uspesifisert litt mindre. Det er overvekt av store gjenstander, da dette er ting som har vært synlig på overflaten, og vurdert som verdt å samle inn.

DJUPFEST 1

Figur 12 Oversiktskart over strukturer på felt sør

Avslag og fragment utgjør også her den største gjenstandskategorien med 73 % (88 stk.) av materialet. Videre ble det samlet inn; emner til fiskesøkker (12 stk., 7,2 %), slipte avslag og fragmenter (11 stk., 6 %), kniver og emner til kniver (5 stk., 3 %), knakkesteiner (5 stk., 3 %), fiskeøkker (4 stk., 2,4 %), økser og øksefragmenter (4 stk., 2,4 %), kjerner og råstoffblokk (4 stk., 2,4 %), slipesteiner (3 stk., 1,8 %) og én hver (0,6 %) av et uvisst emne, en spiss, en mikroflekk, ett bor og ett usikkert artefakt.

I funnmaterialet er spor etter bipolar teknikk, men det er flest slipte gjenstander. Av knivene så kan to omtales som eneggede, og en tveegget (Ts16147.2737). Sistnevnte er symmetrisk og har furer langs den ene kanten av skaftet på begge sider, dette tolkes som spor etter produksjon. En spiss har et tydelig rombisk tverrsnitt og tolkes som en Nyelv-spiss, og av de tre slipesteinene er to slipte pimpsteiner. Den siste er i bergart (Ts16147.2821) og er en vannrullet blokk i lyst grønt råstoff med korn. På den ene flaten ses flere rette, slipte furer med rund bunn i ulik bredde fra 0,2-0,6 cm og en enkelt fure med spiss bunn. Det usikre artefaktet er en avlang gjenstand i kleberstein med to parallelle sider, avrundet i den ene enden, moderne brudd i den andre (Ts16147.2509).

FELT SØR

På felt sør ble det avdekket tre områder med rester etter tufter, id 28164, id 24462 og id 24444 (Figur 12). Det ble også undersøkt to strukturer med uviss funksjon (id 24915 og id 25069) og en aktivitetsflate (id 24330).

Stratigrafiske forhold

Felt sør hadde et lyngdekket torvlag på ca. 20 cm. Under var det et heterogent lag av sand og grus med stein i varierende størrelser. Laget var lys brungrått og nedover i undergrunnen ble det mer rødbrunt og grusen mer homogen. Det ble ikke observert ytterligere stratigrafisk lagdeling og funn ble primært gjort i de øverste ca. 10 cm av gruslaget, aller flest i de første 5 cm.

Boligstruktur: id 28164

Id 28164 ble etter avtorving først oppfattet som en naturlig variasjon i terrenget 21 moh., lengst nord på felt sør, men etter utgravning tolkes den som en boligstruktur med et ildsted.

Figur 13 Ts16147.2488 Liten enegget kniv i uspesifisert fargevariant av skifer.

Strukturens omriss ble målt inn som et 7 x 5 m ryddet og noe nedgravd område. Etter graving ble gulvet innsnevret til et ovalt område på 6,7 x 3,1 m i den nordre delen av strukturen (id 24563). Lengste mål er øst-vestorientert. Avgrensingen mot nord var usikker, men mot sør var flaten tydelig avgrenset av en voll (id 24986). Vollen var også øst-vestorientert, 3,8 x 0,8 m med en høyde på inntil 20 cm. Den var bygget opp av heterogene masser, og hadde delvis rast inn over gulvet. Utenfor (sør for) vollen var det en nedgraving (id 25006) som tolkes til å være et resultat av at man har hentet ut masser til vollen.

Sentralt i den østre delen av gulvet ble det påvist et nedgravd ildsted (id 24802). Ildstedet hadde en noe uklar avgrensing, men var ca. 1 x 0,8 m stort med fyll av sand, trekull og oker. Under den kollapsede delen av vollen lå det et lag med trekullblandet sand (id 25201), dette tolkes som utkast fra ildstedet.

FUNN FRA ID 28164

Materialet som er katalogisert fra id 28164 består av 167 funn. Av de 167 funnene er 130 (78 %) av skifer og 21 (12,6 %) av flint. Alle andre råstoffer er kun funnet i små mengder (bergarter, bergkrystall, kvarts, kvartsitt, pimpstein). Skifer materialet er 73 % rødt og 18 % uspesifisert. I flint er 28 % grått og 14 % lys fin. Sekundærbearbeidede gjenstander er bare funnet i skifer og utgjør 6,6 % av materialet.

Materialet består av avslag og fragment (150 stk., 90 %), slipte avslag og fragmenter (5 stk., 3 %), eneggede kniver (4 stk., 2,4 %), slipestein (2 stk., 1,2 %) og ett funn (0,6 %) hver av spiss, bipolar kjerne, fiskesøkke, emne til fiskesøkke, knakkestein og rettegget øks.

Materialet viser til både sliping av redskaper og bipolar teknikk. De to slipesteinene er begge pimpstener med slipefurer. Spissen er kun et fragment av odden, men tverrsnittet er rombisk og den er trolig en fragmentert Nyelvspiss. En kniv kan beskrives litt nærmere: Ts16147.2488 er en 2,1 cm lang enegget kniv med brudd i odden (Figur 13). Den er totalslipt på den ene flaten og langs kantene på skaft og langs den lett konvekse ryggen. Motsatte flate er ikke slipt og har en slagbule midt på ryggen. Kniven er altså slipt på et avslag fremfor et emne. Vinkelen mellom rygg og skaft er ca. 170 grader.

Struktur med ubestemt funksjon: id 24444

Strukturen ble tolket som en tuft, antakelig ikke med boligformål, siden det ikke ble funnet spor av ildsted i tilknytning til den. Strukturen var en tydelig ryddet flate på 3,2 x 2,6 m, på ca. 21 moh. Flaten ble ekstra tydelig fordi området rundt besto av steinur. Tufta fremsto etter avtorving som halvmåneformet og omgitt av vegger bestående av steinblokker opp til 1,1 m i lengste mål. I nordøst var det en ca. 90 cm bred åpning i steinveggen. Mot øst var det en samling

mindre stein på opptil ca. 15 cm i lengste mål.

Etter utgravningen av id 24444 ble det rensert opp en profil lengst mot vest i torvlaget. Her var det synlig at flere av steinene i steinuren lå i torv, og trolig har havnet der etter at tuften gikk ut av bruk.

FUNN FRA ID 24444

Det er katalogisert 40 gjenstander fra gulvlaget i struktur id 24444. De fleste funnene er av kvarts og skifer (15 av hver, 37,5 %), men det er også gjort funn i bergart, chert, flint og bergkrystall. 80 % av skiferen er grå og kun 13 % er rød fra denne strukturen. Sekundærbearbeidede gjenstander utgjør 7,5 % av totalen.

Funnmaterialet består av avslag og fragmenter (33 stk., 82,5 %), fiskesøkker og emner til fiskesøkker (3 stk., 7,5 %), eneggede kniver (2 stk., 5 %), ett slipt fragment (2,5 %) og enn knakke- og amboltstein (2,5 %).

Figur 14 Oversiktsfoto, gulvet i id 24462 med steinsettingen id 25316 sentralt til venstre i bildet. Foto tatt mot vest.

Ts16147.1156

Figur 15 Fiskesøkke Ts. 16147.1156 med innhugd menneskefigur og groper.

Boligstruktur: ID 24462

Id 24462 tolkes som en boligstruktur, 19,5-20 moh., uten oppbyggede veggvoller, men antakelig med flate heller som en del av veggkonstruksjonen (Figur 14). I østenden av boligen var en steinlegging, tolket som slakte- og/eller sløyeplass for fisk og marin fangst. Mot øst var det et mulig inngangsparti.

Strukturen hadde en ytre avgrensing som var rundoval og 3,6 x 4,5 m (id 24462). Den ble avgrenset av jordfaste steiner inntil 1 m store, og i nordvest av en steinansamling (id 23803). Sistnevnte tolkes som en naturlig ansamling stein, muligens også med steiner fra ryddingen av flaten i id 24462.

Den indre avgrensingen/gulvet (id 24871) var litt mindre og mer sirkulær med ca. 3 m i diameter. Laget besto av mørk, brungrå gruset sand med trekull og oker. Det var også torv iblandet inntil 10 cm ned i laget. Mot vest og sør var det mer steiner, mens i øst og mot nord var det godt ryddet. Mot øst var det et område med mindre stein og en ca. 1 m bred åpning i steinene avgrenset gulvet, og dette tolkes som inngangspartiet.

I den østre delen av gulvet ble det avdekket et kullag (id 24830) rundt en konstruksjon med åtte flate heller i en sirkulær tettpakket steinsetting (id 25316) (Figur 14). De største hellene var inntil 50 cm store og steinpakningen var 1,5 x 0,8 m stor og 3-7 cm høy. Kullaget lå rundt og under steinpakningen og var svart og svært fettete. Særlig under steinhellene var laget godt bevart og inntil 10 cm dypt med fete kullmasser. Laget var stort sett funntomt men inneholdt en del skjorbrent og forvitret stein. Under kullaget lå det mer homogen rødbrun steril grus med mye nedsiving. Det er mulig at laget var en godt bevart del av gulvlaget, men det kan også tenkes å være rester etter bruken av hellesteinsettingen.

FUNN FRA ID 24462

Det er katalogisert 215 gjenstander fra id 24462. En fjerdedel av gjenstandene er i kvarts, en fjerdedel i kvartsitt og en fjerdedel i skifer. Den siste fjerdedelen består for det meste av bergkrystall, med noe flint og bergart, og tre pimpsteiner. 78 % av skifer materialet er grått, 12 % uspesifisert og kun 8 % er rødt. Sekundærbearbeidede gjenstander er kun i skifer, bergart og pimpstein

Figur 16 Ts16147.1015 Kniv i grå skifer med form som en ulo

og utgjør 6 %. Materialet består av avslag og fragmenter (172 stk., 80 %), kjerner (21 stk., 9,8 %), eneggede kniver og emne (7 stk., 3,3 %), slipte avslag og fragmenter (5 stk., 2,4 %), fiskesøkker og emner til fiskesøkker (4 stk., 1,9 %), slipte spisser og emner til spisser (3 stk., 1,4 %) og slipesteiner av pimpstein (3 stk., 1,4 %).

De aller fleste av kjernene er bipolare, det samme er et par avslag. En kniv skiller seg ut i materialet. Ts16147.1015 er av grå skifer og i to deler (resent brudd) med form som celt med utsvalet egg a lå en ulo. Skaftet har avrundet nakke og er 1,7 cm bredt med spor av tillhugning langs begge sider og i nakken. Kraftige riper fra sliping kan sees på den ene flate ved eggen. Formen er antakelig resultat av bruk og brudd (Figur 16). Likevel er det mest spesielle funnet fra denne strukturen et fiskesøkke.

Ts16147.1156 er et fiskesøkke med regelmessig oval form og en 0,75 cm bred hugd fure hele veien rundt langs de bredeste sider av søkket. På den ene smalsiden ble det identifisert en hugd figur, og på den andre to hugde gropene. Diameter på gropene er 1,0 cm. Figuren består

av en fure på langs av søkket, 0,5 cm bred. I den ene enden ses en konveks fure, som krysser den lange furen 0,7 cm fra enden. I motsatt ende er flere mere utydelige furer, men antakelig er det to rette furer i 45 grader vinkel ut fra den langsgående furen. Samlet ligner figuren på et menneske med spredte bein, nedoverbøyde armer og mulig kjønnsmarkering mellom bena. Figuren har ikke hode, men øverste del av den langsgående furen markerer mulig hals/hode (Figur 15).

Aktivitetsflatene id 24330 og id 24915

Id 24330 var en aktivitetsflate et par meter sør for id 24462, 19,5 moh. Id 24915 var en forlengelse av aktivitetsflaten, men lå litt lavere på 19 moh. Både id 24330 og 24915 tolkes til å ha en sammenheng med id 24462 og/eller id 24444.

Flaten på id 24330 var ovalformet ca. 7 x 5 m og smalnet mot sørøst, avgrensingen var utydelig både mot sør og øst. Undergrunnen besto av mye grus og noen større steiner, men få steiner over 50 cm. Iblandet grusen var sand, trekull og oker, og laget var inntil 7 cm dypt. Det meste av flaten ble undersøkt og avgrenset, med unntak av et par ruter mot øst. Id 24915 var en delvis ryddet oval på 3,1 x 2,7 m. Undergrunnen besto av medium gråbrun, heterogen gruset sand, og var 5-10 cm dyp.

FUNN FRA ID 24330 OG ID 24915

Det er katalogisert 98 gjenstander fra aktivitetsflatene id 24330 og id 24915. 45 % av materialet er skifer, 19 % er flint og 16 % er kvartsitt. Alle andre råstoffer utgjør en mindre prosent av materialet (bergarter, bergkrystall og kvarts). Skifermaterialet er hovedsakelig grått (47 %) og av uspesifisert type (43 %), også flinten er primært grå (57 %). Totalt er 12 % av materialet sekundærbearbeidet, kun to av disse er ikke i skifer. Materialet består av avslag og fragmenter (78 stk., 80 %), fiskesøkker og emner til fiskesøkker (5 stk., 5 %), slipte avslag og fragmenter (4stk., 4 %), eneggede kniver (3 stk., 3 %), slipte spisser (2 stk., 2 %) og det ble funnet en gjenstand hver (1 %) av skraper, øks og usikkert artefakt. Det er også i denne strukturen både slipte gjenstander og spor etter bipolar teknikk.

Det usikre artefaktet (Ts16147.1669) kan ha vært et bryne og en av de slipte spissene kan identifiseres som en Nyelv-spiss. Den har

rombisk tverrsnitt, spisse hengende og skrånende mothaker og tilnærmet parallelle sider.

To av fiskesøkkene skiller seg fra resten av fiskesøkkene på lokaliteten. Det ene (Ts16147.2768) er det eneste fiskesøkke med innhugd fure både på langs og på tvers av steinen. Det andre (Ts16147.1687) er et fragment av et fiskesøkke med rester av en fure. Dessuten er det hugd to tilnærmet sirkulære groper med diameter på en cm, en grop på hver side av furen.

Båtformet struktur: ID 25069

Den siste strukturen som ble undersøkt på felt sør var en spissoval, ryddet flate, ca. 8,4 m lang i retning sørøst-nordvest og ca. 2,5 m bred, 18-19 moh. Det ble gjort ett enkelt funn i overflaten, et fiskesøkke. Strukturen ble undersøkt med et snitt omtrent midt på, men ingen funn eller stratigrafi ble påvist. Konstruksjonen har båtform, og ble undersøkt i forhold til om det kunne være en steinsetting, men den ble avkreftet etter gravingen.

SAMLET FUNNOPPSUMMERING FOR LOKALITETEN

Det er katalogisert totalt 4093 gjenstander fra Djupfest 1 under Ts16147, alle funn vises i Tabell 1.

Råstoff

Skifergjenstander utgjør den største funnkategorien på Djupfest 1 med 71 % og 2892 enkeltfunn. Tabell 1 viser også fordelingen på de ulike råstoffene.

Omtrent halvparten av skifermaterialet var i rød skifer (Tabell 2). Denne skiferen varierer både i farge og kornstørrelse fra lys, grovkornet til mørk, finkornet. 24 % av skifermaterialet er i grå skifer. Dette inkluderer både lyse og mørkere undervarianter, hvorav noen har inklusjoner. Det er blant annet funnet gjenstander i grå glimmerskifer og lys grå skifer med ujevne, hvite striper. Båndet og grønn skifer er bare funnet i begrensede mengder, ca. 5 % båndet og 0,3 % grønn. Uspesifisert skifer er betegnelsen for skifer, der det på grunn av forvitring ikke er mulig å bestemme den opprinnelige fargen, denne varianten utgjør ca. 20%. Skifermaterialet er representert i alle gjenstandskategoriene, og finnes både primært tilvirket og sekundærbearbeidet.

DJUPFEST 1

Gjenstand	Bergart	Bergkrystall	Chert	Flint	Grønnstein	Kleber	Kvarts	Kvartsitt	Pimpstein	Sandstein	Skifer	Totalsum	%
Primærtilvirket	81	71	19	373	8		184	354		3	2573	3666	89.57%
Avslag	12	47	11	255	2		134	204		1	1207	1873	45.76%
Fragment	11	14	5	102	6		33	135		1	1349	1656	40.46%
Kjerne		10	1	12			15	7			1	46	1.12%
Emne	31						1				5	37	0.90%
Fiskesøkke	27						1					28	0.68%
Emne, kniv											9	9	0.22%
Råstoffblokk								4		1		5	0.12%
Mikroflekke			1	1				3				5	0.12%
Flekk			1	1				1				3	0.07%
Råknoll				2								2	0.05%
Emne, spiss											1	1	0.02%
Usikkert artefakt/objekt											1	1	0.02%
Sekundærbearbeidet	23	7	2	10	6	1		2		4	319	374	9.14%
Fragment	8				2					2	137	149	3.64%
Avslag	7				2					1	65	75	1.83%
Kniv										1	72	73	1.78%
Spiss								1			24	25	0.61%
Øks	7				2						14	23	0.56%
Avslag, retusjert		1	2	6								9	0.22%
Usikkert artefakt/objekt	1					1					3	5	0.12%
Skraper		1		4								5	0.12%
Bor		3										3	0.07%
Stikkel		2						1				3	0.07%
Emne, kniv											2	2	0.05%
Emne, spiss											2	2	0.05%
Verktøy	15						2		32	4		53	1.29%
Slipstein	2								32	2		36	0.88%
Knakkestein	10						2			2		14	0.34%
Knakke- og amboltstein	2											2	0.05%
Amboltstein	1											1	0.02%
Totalsum	119	78	21	383	14	1	186	356	32	11	2892	4093	100.00%
%	2.91%	1.91%	0.51%	9.36%	0.34%	0.02%	4.54%	8.70%	0.78%	0.27%	70.66%	100.00%	

Tabell 1 Alle funn fra Djupfest 1

I flint er det hovedsakelig den grå og den lyse fine varianten vi finner, med innslag av heterogen, mørk fin og bryozoflint (Tabell 3). I tillegg er 26 % av flinten brent slik at man ikke kan se opprinnelig kvalitet (100 stk. uspesifisert). I flintmaterialet er det overvekt av primærtilvirkede gjenstander, mens av sekundærbearbeidet er det

kun skrapere og retusjerte avslag i materialet.

For kvartsittens del er det mest av kategoriene med blandet og fin (finkornet), og de fleste gjenstandene er produsert i disse variantene. En stor del funn er også registrert som sort kvartsitt, men utover avslag og fragmenter er det kun registrert en råstoffblokk

DJUPFEST 1

Skifer	Båndet	Grønn	Grå	Rød	Uspesifisert	Totalsum	%
Primærttilvirket	109	6	612	1310	536	2573	88.97%
Fragment	71	1	332	598	347	1349	46.65%
Avslag	37	5	269	710	186	1207	41.74%
Emne, kniv	1		6		2	9	0.31%
Emne			3	1	1	5	0.17%
Kjerne			1			1	0.03%
Usikkert artefakt/objekt			1			1	0.03%
Emne, spiss				1		1	0.03%
Sekundærbearbeidet	57	1	84	110	67	319	11.03%
Fragment	21		25	63	28	137	4.74%
Kniv	23		19	10	20	72	2.49%
Avslag	5	1	18	29	12	65	2.25%
Spiss	4		11	5	4	24	0.83%
Øks			10	1	3	14	0.48%
Usikkert artefakt/objekt	2		1			3	0.10%
Emne, spiss	1			1		2	0.07%
Emne, kniv	1			1		2	0.07%
Totalsum	166	7	696	1420	603	2892	100.00%
%	5.74%	0.24%	24.07%	49.10%	20.85%	100.00%	

Tabell 2 Skifer materialet fra Djupfest, gjenstandstyper og fargevarianter

i denne varianten. En liten andel funn er i en rosa kvartsittvariant, men også her bare en råstoffblokk i tillegg til avslag og fragmenter.

Kvarts og bergkrystall sees samlet fordi det er mye overlapp i materialet. Kvartsen som er samlet inn er i hovedsak av en finkornet variant. Det kan trekkes frem at det er funnet mye kjernemateriale, og at dette er i all hovedsak bipolar. Andre funn som skiller seg ut er et fiskesøkke og et emne til fiskesøkke, i tillegg til to knakkesteiner. Alle disse er av en grovere rullesteinskvarter.

Funn av bergart, grønnstein og sandstein kan også leses ut av Tabell 1. Dette er et variert materiale som i mange tilfeller ikke er definert noe ytterligere eller skilt ut i varianter. Det er særlig verktøy, øks og fiskesøkke som skiller seg ut i dette materialet. I chert er det hovedsakelig en sort variant som er funnet, med et par funn i grå og blandet farge og kvalitet. I sort chert er det funnet avslag, fragmenter, en flekke, en bipolar kjerne og et par retusjerte avslag. De øvrige chertfunnene er avslag, fragment og en mikroflekk.

Flint	Bryozo	Grå	Heterogen	Lys fin	Mørk fin	Uspesifisert	Totalsum
Primærttilvirket	8	142	27	80	17	99	373
Avslag	7	96	26	69	14	43	255
Fragment		35		10	2	55	102
Kjerne	1	9			1	1	12
Råknoll		2					2
Flekk			1				1
Mikroflekk				1			1
Sekundærbearbeidet	3	1	4	1	1	1	10
Avslag, retusjert		1		3	1	1	6
Skraper		2	1	1			4
Totalsum	8	145	28	84	18	100	383

Tabell 3 Flint materialet fra Djupfest 1, med gjenstander og råstoffvarianter

Til slutt ble det funnet en bit kleberstein og en del pimpstein. Kun pimpstein med rester etter slipte furer og/ eller flater er katalogisert, disse er omtalt som slipesteiner.

Gjenstandsmaterialet sammenfatning

Gjenstandsmaterialet består av nesten 90 % primærtillvirkede gjenstander, 9 % sekundærbearbeidet og litt over 1 % kategorisert som verktøy (Tabell 1).

Avslag og fragment utgjør til sammen 86 % av materialet og mesteparten av de primærtillvirkede gjenstandene. Det finnes også en del avslag og fragment som er sekundærbearbeidet, der flesteparten er slipte, men undefinerbare. 68 avslag er identifisert som et resultat av bipolar teknikk. I avslags- og fragmentmaterialet er 64 % mellom 0-2 cm store, 31 % er 2-5 cm store og kun 4 % er over 5 cm store.

Kniver og emner til kniver utgjør 2 % av totalen (84 stk.). Dette inkluderer både hele (21 stk.) og fragmenterte gjenstander (fragmenter av kniver regnes som en kniv). De fleste fragmentene er fra bladet eller skaftet på kniven og mange har typologiske trekk som gjør at vi kan se hvilken type kniv det har vært. De aller fleste knivene er eneggede, noen få er tveeggede og en liten andel kan ikke typologiseres. Av de eneggede knivene og knivmennene kan tre beskrives som støvelformet (Ts16147.1152, 1170 og 2738) og en har form som en ulo (Ts16147.1015) (Figur 16). Resten av de eneggede knivene har stump vinkel mellom blad og skaft. 11 kniver er katalogisert med tydelig rett rygg på bladet, og fem med konveks rygg. Et mindretall av de eneggede knivene har smale skaft, konkav bue mellom egg og skaft og eventuelt mellom rygg og skaft; eksempler er Ts16147.407, 954, og 2734. En type som opptrer oftere i materialet er kniver med rette sider på skaftet. Disse har i noen tilfeller svak avsats mellom egg og skaft, men kan også være uten synlig overgang. Nakken på skaftet kan være enten rett eller fasettslipt. 15 kniver er katalogisert med konveks egg, en med rett egg og 19 har eggfasett på en eller begge sider av bladet.

Samtlige fire tveeggede kniver er katalogisert som hele. Tre er katalogisert som asymmetriske, den ene av disse (Ts16147.1004) har muligens opprinnelig vært symmetrisk og er senere slipt opp på nytt og dermed blitt asymmetrisk. En er katalogisert som symmetrisk (Ts16147.2737).

Kjerner utgjør litt over 1 % (46 stk.). Av disse er det klart flest som er bipolare med 40 stk. Videre er fire stk. uregelmessige, og det er én hver av plattform- og rundkjerner.

De øvrige gjenstandstypene utgjør 1 % eller mindre hver kategori (ca. 40 stk. eller færre). Av gjenstander som skiller seg ut kan det nevnes at flesteparten av emnene som er registrert, er emner til fiskesøkker. Dette er vannrullede steiner med regelmessig oval form. De skilte seg tydelig ut på grunn av deres regelmessighet, og emner ble i flere tilfeller funnet sammen med fiskesøkker. Både emnene og fiskesøkken er veid i tillegg til målt i katalogen. De er ovale, og ofte ganske symmetriske vannrullede steiner med hugget fure i endene, og i de fleste tilfellene, rundt langsiden. Ett fiskesøkke har også fure på tvers over kortsiden. To fiskesøkker har dekor, disse omtales ovenfor i konteksten de er funnet i (Ts16147.1156 i id 24462 (Figur 15) og Ts16147.1687 i id 23330).

Av spissene er det kun én som ikke er i skifer, men heller i kvartsitt og er flateretusjert (Figur 4). Av de tilnærmet hele skiferspissene er det fem spisser av Nyelv-typen, fem med skrå agnorer og et par med litt ulik form. Det er katalogisert 23 øksker, hvorav 14 stk. spesifiseres som meisler. De aller fleste av både øksene og meislene har rett egg, fire har hulegg, to tverregg og et par er ubestemt. Et par gjenstander er katalogisert som ubestemt objekt/artefakt, de er alle bearbeidet på en eller annen måte, men funksjonen er ikke tydelig. Disse beskrives nærmere under struktur id 23551, 23726 og 24330, og under løsfunn fra felt nord.

I kategorien for verktøy finnes slipesteinene i pimpstein, men det er også en god del knakkestein og en amboltstein, samt et par multiverktøy med spor etter både knakking og understøtting.

ANALYSE

PRØVER

Trekullprøver

Det ble innsamlet 44 prøver av trekull, hvorav 34 er C14-datert. Seks prøver er ubenyttet, to prøver ble kassert på grunn av manglende kullinnhold, og to prøver har forsvunnet. En enkelt av prøvene (Ts16147.2861) var ikke målt i felt, men er relatert til laget den er innsamlet fra. Det er datert prøver fra alle tufter og aktivitetsflater med bevart trekull. Fra tufter med

flere lag og strukturer er det, så vidt det lot seg gjøre, analysert minimum en prøve fra alle lag. Det er dessuten analysert prøver fra alle større aktivitetsflater.

Fra felt sør ble det analysert 13 kullprøver (Tabell 4). Også her kan dateringene deles i tre tidsrom. De to eldste dateringene viser til 3900-3700 f.Kr., de to neste viser 3600-3300 f.Kr. De siste ni prøvene har alle delvis overlapp rundt 3300-2900 f.Kr.

Det ble analysert to kullprøver fra området mellom de to feltene, fra den funntomme sjakta (Tabell 5). De viser begge til perioden 4-500 e.Kr.

Fra felt nord ble det datert 19 kullprøver (Tabell 6). Dateringene viser grovt sett til tre tidsrom. 13 dateringer har resultater som viser til 4400 – 3800 f.Kr. Fem dateringer ligger rundt 3800-3500 f.Kr., og en siste datering viser 3200-2900 f.Kr.

Museumsnr	Nat.vit.	Intrasis id	Funn-kontekst	Prøve-type	Datert materiale	C14 alder	Kalibrert alder (94,4%)
Ts16147.77	TRa-19065	24382	Aktivitetsflate id 24330.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	4330 +19/-19	3011 - 2897 BC
Ts16147.80	TRa-19068	24383	Aktivitetsflate id 24330.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5009 +18/-18	3936 - 3709 BC
Ts16147.84	TRa-19072	24488	Gulvlag id 24444 i tuft.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5110 +21/-21	3972 - 3804 BC
Ts16147.85	TRa-19073	24524	Gulvlag id 24871 i tuft id 24462.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece - twig	4430 +21/-21	3321 - 2930 BC
Ts16147.87	TRa-19075	24534	Gulvlag id 24444 i tuft.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4723 +17/-17	3625 - 3377 BC
Ts16147.90	TRa-19078	24810	Ildsted id 24802 i struktur id 28164.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	4463 +18/-18	3331 - 3028 BC
Ts16147.91	TRa-19079	24811	Ildsted id 24802 i struktur id 28164.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4366 +18/-18	3072 - 2911 BC
Ts16147.92	TRa-19080	24954	Ryddet flate id 24915.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4358 +17/-17	3018 - 2911 BC
Ts16147.93	TRa-19081	25211	Ildsted id 25201 i struktur id 28164.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4335 +19/-19	3011 - 2900 BC
Ts16147.94	TRa-19082	25304	Lag id 25316 under steinplattform i id 24462.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces, Conifer - 2 pieces	4410 +21/-21	3259 - 2923 BC
Ts16147.95	TRa-19083	25305	Øverst i lag id 25316 under steinplattform i id 24462.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4370 +17/-17	3073 - 2913 BC
Ts16147.96	TRa-19084	25306	Øverst i lag id 25316 under steinplattform i id 24462.	Trekull	Salix /Populus sp. - 5 pieces	4289 +20/-20	2918 - 2885 BC
Ts16147.97	TRa-19085	25315	Bunn av lag id 25316 under steinplattform i id 24462.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	4710 +17/-17	3617 - 3376 BC

Tabell 4 Dateringer fra felt sør, Djupfest 1.

Museumsnr	Nat.vit.	Intrasis id	Funn-kontekst	Prøve-type	Datert materiale	C14 alder	Kalibrert alder (94,4%)
Ts16147.67	TRa-19055	23902	Sjakt id 23354 i funntomt område.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	1607 +15/-15	418 - 538 AD
Ts16147.68	TRa-19056	23903	Sjakt id 23354 i funntomt område.	Trekull	Betula sp. - 3 pieces	1628 +15/-15	408 - 535 AD

Tabell 5 Dateringer fra sjakt mellom de to feltene på Djupfest 1.

DJUPFEST 1

Museumsnr	Nat.vit.	Intrasis id	Funn-kontekst	Prøve-type	Datert materiale	C14 alder	Kalibrert alder (94,4%)
Ts16147.65	TRa-19053	23798	Aktivitetsflate id 23551.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	5155 +25/-25	4042 - 3816 BC
Ts16147.66	TRa-19054	23870	Aktivitetsflate id 23551.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5374 +20/-20	4329 - 4063 BC
Ts16147.69	TRa-19057	23919	Aktivitetsflate id 23751.	Trekull	Salix / Populus sp. - 1 piece	5469 +22/-22	4356 - 4258 BC
Ts16147.70	TRa-19058	23951	Aktivitetsflate id 23751.	Trekull	Conifer - 3 pieces	5483 +23/-23	4433 - 4260 BC
Ts16147.71	TRa-19059	23961	Vegg i boligstruktur id 23507, id 23551.	Trekull	Betula sp. - 1 piece	4850 +20/-20	3698 - 3535 BC
Ts16147.72	TRa-19060	23966	Gulvlag id 23264 i boligstruktur id 23230.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5043 +20/-20	3947 - 3781 BC
Ts16147.73	TRa-19061	23978	Aktivitetsflate id 23751.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5497 +29/-29	4443 - 4261 BC
Ts16147.74	TRa-19062	23982	Gulvlag id 23264 i boligstruktur id 23230.	Trekull	Salix / Populus sp. - 1 piece	4415 +17/-17	3261 - 2926 BC
Ts16147.75	TRa-19063	24120	Vegg i boligstruktur id 23507/id 23551.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5272 +21/-21	4230 - 3992 BC
Ts16147.76	TRa-19064	24133	Vegg i boligstruktur id 23507/id 23551.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5155 +20/-20	4041 - 3944 BC
Ts16147.78	TRa-19066	24221	Vegg i boligstruktur id 23507/id 23551.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5252 +20/-20	4225 - 3983 BC
Ts16147.79	TRa-19067	24372	Inngang id 24362 i tuft id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	4863 +19/-19	3702 - 3542 BC
Ts16147.81	TRa-19069	24429	Tuft id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	5380 +25/-25	4332 - 4064 BC
Ts16147.82	TRa-19070	24430	Tuft id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 3 pieces	4961 +23/-23	3785 - 3653 BC
Ts16147.83	TRa-19071	25434	Gulvlag id 25757 i boligstruktur id 23726.	Trekull	Salix/ Populus sp. - 1 piece	5172 +21/-21	4042 - 3953 BC
Ts16147.86	TRa-19074	24529	Tuft id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5378 +19/-19	4330 - 4064 BC
Ts16147.88	TRa-19076	24618	Gulvlag id 25757 i boligstruktur id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5258 +30/-30	4229 - 3983 BC
Ts16147.89	TRa-19077	24634	Gulvlag id 25757 i boligstruktur id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 1 piece	5321 +25/-25	4246 - 4050 BC
Ts16147.98	TRa-19086	25435	Idsted id 25294 i tuft id 23726.	Trekull	Pinus sp. - 2 pieces	4839 +17/-17	3651 - 3534 BC

Tabell 6 Dateringer fra felt nord, Djupfest 1.

Makrofossil- og pollenprøver

Makroprøvene ble innsamlet både av botanikere fra Universitetet i Bergen (13 prøver) og av arkeologer (22 prøver). Syv prøver ble analysert. Pollenprøvene ble tatt av botanikere fra Universitetet i Bergen. Det ble tatt i alt 29 prøver i tre serier: en serie sentralt i hver av tuftene id 23726 og id 24462 og en serie i torvlaget over det funnførende lag i vestkanten av lokaliteten. I alt ni av prøvene er analysert.

Prøvene ble analysert hos Universitetet i Bergen (Halvorsen, 2023a). I vestkanten av det åpne området mot nord på lokaliteten ble det tatt ut en serie med pollen og makro med henblikk på landskapsanalyse. To makroprøver (1D og 4D) og en serie med pollenprøver (nr. 17-28) ble analysert. Prøvene fra nordfeltet var alle fra 1500-tallet eller nyere. Fra ca 1700-tallet var det spor etter beitende husdyr.

Bjørkeskog dominerer i hele perioden fra torven begynte å vokse på lokaliteten, men det er også innslag av furu. I den tidligste perioden var lokaliteten trolig strandnær, og vegetasjonen var dominert av åpen bjørkeskog. Fra middelalder var det økning i bjørk og reduksjon i furu, og lokaliteten var trolig fortsatt strandnær. I nyere tid er det nedgang i bjørk, og mengden gress øker sammen med indikasjoner på husdyrmøkk, noe som tyder på at området har vært brukt som beiteområde. Dvergbusker øker og indikerer den heivegetasjonen som vokser på lokaliteten i dag.

Fra felt nord ble det analysert prøver fra en av tuftestrukturene, id 23726. En makro prøve (1F) og to pollenprøver (nr. 38-39) ble tatt fra ildstedet i strukturen (id 25294). Ildstedet hadde ingen lagdeling og antas å representere en enkelt sesong eller et kortere opphold. Aktiviteten i tuften har foregått i en bjørkeskogdominert vegetasjon, med høystauder og bregner. Det finnes spor av multe og gress som kan indikere at dette vokste lokalt, eventuelt at det ble benyttet i strukturen.

Fra felt sør ble det analysert prøver fra kulturlaget under steinleggingen (id 24830) i tuft id 24462. To makroprøver (1E og 3E) og tre pollenprøver (nr. 33, 35 og 37) ble analysert. Det ble tatt en prøve under kulturlaget, denne viser furu og en del bjørk og det er mye trekullstøv. Fra selve kulturlaget er det analysert både pollen og makrofossiler. Pollenprøven inneholder lite

pollen, men viser furu og bjørk, at mjødurt øker i forhold til laget under, og ellers at det er funn av bregner og lave prosenter av gress og brennesle. Makrofossilprøven inneholdt kun uidentifiserbare plantedeler og trekull. Fra prøven rett under steinhellene var det dominans av furu med en mindre andel av bjørk. Dvergbusker som lyng og krekling er til stede og det er nedgang i gress. Mjødurt forsvinner helt. Resultatene indikerer åpen, trolig strandnær vegetasjon. Makroen fra dette laget gav ingen resultater.

Det ble også analysert tre makrofossilprøver fra andre strukturer og aktivitetslag. Ingen av disse gav noen mer informasjon om aktivitet på lokaliteten.

Markkjemi

Fosfatprøver ble tatt i et 1-meter-grid i tufter, så lang det var mulig, i 2- eller 3-meter-grid på aktivitetsflater og i 10-meter-grid på resten av feltet. I alt ble det tatt 127 fosfatprøver, som ble analysert på to parametere: fosfat og magnetisk susceptibilitet (Jerand, 2023a). Resultatene presenteres kort her (illustrasjoner finnes i rapporten), og diskuteres videre i sammenheng med strukturene i delen om «bosetningsspor».

På felt nord var det kraftige spor etter varmpåvirkning helt nord på feltet, i id 24295 og i overkant (mot nordvest) av denne strukturen. Mengden fosfat i samme område var relativt liten. I id 23230 ble det også registrert en god del varmpåvirkning, særlig i den vestre delen av strukturen, der det også var litt fosfat og spore. I id 23726 var det spredt og lite varmpåvirkning, men i den nordvestre delen var det mye fosfat. Det var videre spredte treff på bruk av varme i både id 23551 og id 23751. I id 23551 var det høyere verdier av fosfat i den vestre delen av området, trolig innafor boligstrukturen id 23507.

På felt sør ble det registrert høye verdier som indikerer varmpåvirkning i id 28164, i området der ildstedet lå. Fosfatverdiene var mindre entydige. I id 24462 ble det tatt en god del prøver i området rundt steinplattformen, i den sørlige delen er det høye verdier som indikerer varme, mens i hele området er det høye fosfatverdier. Dette kan støtte en tolkning om bruk av området til matpreparering/sløyning.

FUNNANALYSE FOR LOKALITETEN SOM HELHET

Råstoffbruk

Det mest fremtredende materialet på lokaliteten er rød skifer. Den mørkerøde, finkornede varianten var stort sett å finne på felt nord, mens den lysere og mer grovkornede varianten fantes over hele lokaliteten. Sistnevnte finnes naturlig i undergrunnen i området sammen med grå skifervarianter.

Av skiferfunnene er 89 % primærttilvirket og 11 % sekundærbearbeidet. For skiferen betyr dette i hovedsak slipt. Forholdet varierer litt i de ulike fargevariantene (Tabell 7), der uspesifisert i den ene enden ligger tett oppunder totalen, og kan tolkes som i større grad ha blitt bearbeidet på lokaliteten. I den andre enden finner vi båndet skifer der forholdet er 65 % primærttilvirket og 34 % sekundærbearbeidet. Her er det større andel slipte gjenstander i forhold til produksjonsavfall, og det kan tolkes som at gjenstander i båndet skifer i mindre grad ble tilvirket på stedet, men heller brakt inn hele eller som tilnærmet ferdige emner. Det vi ser i materialet kan være rester av vedlikehold og resirkulering.

I flintmaterialet er det mest av de grå og de lyse fine variantene. Det aller meste av materialet er kun primærttilvirket, totalt er det kun funnet seks retusjerte avslag og fire skrapere på hele lokaliteten. Materialet er ikke analysert i detaljer, men det er kun funnet ett enkelt avslag over 5 cm i største mål (Ts16147.44). Sammen med funn av råknoller som kun er testet kan det indikere at det ikke har vært god tilgang på flint av høy kvalitet. Det kan også tolkes som at råstoffet ikke er brakt med til lokaliteten, men at det i høyere grad består av strandflintknoller, innsamlet lokalt og utnyttet ganske intensivt (Eigeland, 2015). Alle flintvariantene kan ha kommet i slike knoller og fra Tjeldsundområdet. Det er ikke noe i materialet som sikkert peker mot at det er innbrakt flint langveisfra.

En del råstoffkategorier har vist seg å være vrient å skille visuelt; disse bør sees samlet. Chert og finkornet kvartsitt kan ha overlapp og kan være vanskelig å skille. Kvarts og bergkrystall har også overlapp, fordi mye av kvartsmaterialet er delvis, eller på grensen til bergkrystall. Bergart og grønnstein fordi en del gjenstander, både i

bergart og andre råstoffer, er ganske fargeløse på grunn av nedbrytning, noe som kan gjøre de vanskelig å skille fra hverandre.

For kvartsitten sin del er det mest av kategoriene blandet og fin (finkornet) kvartsitt, men det er også en andel funn registrert som sort kvartsitt. Kvartsitt er naturlig til stede på flere plasser i regionen og en del mere grovkornet grå og rosa kvartsitt ble også funnet naturlig i massene på Djupfest 1, og da oftest vannrullet. På lokaliteten Årbogen 2 ble det påvist bruddaktivitet på blokkur med grå, sort og blålig kvartsitt, i bruk i flere perioder i steinalderen. Det er ikke undersøkt nærmere om de katalogiserte gjenstander var av lokal eller importert kvartsitt, men de grovere variantene kan ha opphav på lokaliteten eller langs Tjeldsundet. Den finkornede kvartsitten ble ikke funnet naturlig på lokaliteten, og kan være innført. Alle funn i kvartsitt, med unntak av to, var primærttilvirkede. Kjernene viser at det har vært produksjon i kvartsitt på lokaliteten og at det er brukt ulike teknikker for å produsere avslag, blant annet bipolar teknikk. Det ferdig bearbeidede materialet mangler i stor grad, og redskaper kan ha blitt produsert ved behov og benyttet andre steder.

Bergkrystall forekom som små vannrullede biter på lokaliteten, og kvarts var å finne naturlig i massene. Både kvarts og bergkrystall finnes fra mange lokaliteter i regionen, bl.a. Askeladden id 25633, Talggrøtholla. Lokaliteten Strand 1 i dette prosjektet tyder på at det finnes gode kilder i nærområdet. De to råstoffene sees samlet da det er mange tilfeller av overlapping mellom de i funnmaterialet. 97 % av gjenstandene er primærttilvirket. Kun seks gjenstander er bearbeidet, alle i bergkrystall. Det øvrige materialet består av bla 25 kjerner, to knakkesteiner, ett emne til fiskesøkke og ett fiskesøkke. Både kjernene og en del av avslagsmaterialet viser til bruk av bipolar teknikk. De to knakkesteinene og fiskesøkkene har trolig lokal opprinnelse og er i en noe grovere kvartsvariant enn mye annet av materialet. Lignende råstoff kan finnes i løsmassene på lokaliteten.

21 gjenstander er katalogisert som chert og 17 av disse er av varianten sort. De øvrige fire chertfunnene bør sees på samlet med den fine kvartsitten, da det er overlapp i disse to råstoffene, og de til tider er vanskelig å skille. 19 gjenstander

er primærttilvirket. De to sekundærbearbeidede gjenstandene er retusjerte avslag. Den ene kjernen som kom frem, er bipolar. Sort chert spesielt, men også chert mer generelt er i Nord-Norge primært knyttet til forekomster i Finnmark. Først og fremst i Altaområdet, hvor det er funnet i kontekster datert til ca. 9500-4500 f.Kr. og 1800-500 f.Kr. (Niemi et al., 2019a, s. 10–11). Råstoffet er altså antakelig brakt til lokaliteten langveis fra.

Bergart er en uspesifisert type stein og flere av variantene kan være å finne lokalt og på lokaliteten. Grønnstein derimot er ikke kjent eller observert naturlig. Forholdet mellom primærttilvirkede og sekundærbearbeidede gjenstander i bergart og grønnstein skiller seg fra de øvrige råstoffene med 66,4 % primærttilvirket og 22,4 % sekundærbearbeidet. I tillegg er 11,2 % av gjenstandene katalogisert som verktøy. Mange av funnene i bergart er større og grovere tilvirket, med unntak av de dekorerte fiskesøkkene, og kan vise til en utstrakt bruk av råstoff tilgjengelig på lokaliteten.

Det ble funnet store mengder naturlig pimpstein på lokaliteten og emner til slipesteiner vil ha vært lett tilgjengelig. Også sandstein er funnet naturlig på lokaliteten og råstoffblokken kan ha vært funnet lokalt. Andre gjenstander i sandstein er ett avslag, ett fragment, to slipte fragmenter, ett slipt avslag og en kniv. I tillegg er det funnet verktøy i sandstein: to slipesteiner og to knakkesteiner.

Til sist ble det funnet ett artefakt med usikker funksjon i kleberstein. Klebersteinforekomster er dokumentert av NGU flere steder i Tysfjord kommune (Lindahl, 2012) og på Hinnøya av Nordland Fylke. Bl.a. er registrert Askeladden id 35633, Talggrøtholla på østsiden av Gullsfjorden ca. 23. km i fugleflukt nord for Djupfest 1. Ved Talggrøtholla er også registrert forekomster av fin kvarts, kvartsitt og «kvarts som gikk over i bergkrystall».

Gjenstandsmaterialet

Avfallsmaterialet er preget av at det er mye smått og under 2 cm i størrelse. Kun en liten andel av materialet med avslag og fragmenter er over 5 cm stort, og i denne andelen er det mye skifer. 68 avslag viser, sammen med 40 bipolare kjerner, at det er brukt bipolar teknikk på de harde krystallinske bergartene på lokaliteten. Denne teknikken er vanlig gjennom hele steinalderen i Nord-Norge. Utover dette er det registret en god del slipte avslag og fragmenter, disse er trolig rester etter ulike prosesser med å reparere, skjerpe opp og resirkulere slipte redskaper.

Kniver og emner til kniver er den største gruppen med redskaper etter avslag og fragmenter. De fleste er eneggede kniver og disse er vanlige gjennom hele yngre steinalder (Hesjedal et al., 1996; Hesjedal et al., 2009). Mye av materialet er fragmentert, men det overordnede inntrykket er av godt oppbrukte kniver, der mange av de hele knivene er ganske små (Figur 17).

Variasjonen er likevel stor mellom de største og minste knivene. Av de eneggede knivene som er katalogisert som hele, er den korteste 2,1 cm og den lengste 10,8 cm i lengste mål. Størrelsen sammen med variasjonene i utforming (utformingen av rygg, blad og skaft, vinkel til skaftet ol) kan vise til at knivene har vært tiltenkt ulike formål. Det er også mulig at det er en større tidsdybde i dette materialet, da lokaliteten er stor og det er mange ulike strukturer. En nærmere analyse av knivene, formen og størrelsen, sett i sammenheng med strukturene de er funnet i og dateringen av disse, ville kunne si mer om dette. Det er det ikke rom for i denne rapporten.

Hvis man ser på de ulike fargevariantene og forholdet mellom kniver, knivemner og tendensen for materialet totalt, så kommer det frem noen ulikheter (Figur 18). Båndet skifer opptrer ofte som ferdige redskaper, men utgjør en liten andel av det samlede materialet. Rød skifer er den klart vanligste i materialet generelt, men kun en liten andel av de ferdige redskapene

Skifer	Båndet	Grønn	Grå	Rød	Uspesifisert
Primærttilvirkede gjenstander	65.70%	85.70%	87.90%	92.30%	88.90%
Sekundærbearbeidede gjenstander	34.30%	14.30%	12.10%	7.70%	11.10%
Totalsum	100%	100%	100%	100%	100%

Tabell 7 Fordeling mellom primærttilvirkede og sekundærbearbeidede gjenstander i de ulike skifervarianter.

er i denne varianten. Dette kan bekrefte den tidligere observasjonen om at båndet skifer kan være brakt inn som ferdig formede emner eller redskaper, mens den røde i større grad er produsert på lokaliteten. Også knivemnene peker mot dette, da det kun er ett emne i båndet skifer, men seks i rød. Det vil kanskje være mulig å se på knivene i forhold til resirkulering, skjerpning av egg og omarbeiding i de ulike fargene, for å se om man foretrakk båndet skifer og om den ble bedre tatt vare på enn de variantene som finnes mer lokalt. Det vil ikke kunne inngå i analysene her.

Spissene viser en noe annen tendens der flesteparten av spissene er i grå skifer, som det også er mye avfallsmaterialet av. I både rød og båndet skifer er det funnet ferdige spisser, emner og avfallsmateriale. Kun et fåtall av spissene er hele, men tverrsnittet på de aller fleste er rombisk og på de som har flere attributter så ser de ut til å være av Nyelvtypen. Nyelvspissene er som regel lange smale med parallelle sidekanter, men kan ha ulik formet basis. De er vanlige i den første delen av yngre steinalder i Nord-Norge (ca. 5000/4500-3000 f.Kr.). En spiss skiller seg ut i materialet (Ts16147.2750) da den er laget av finkornet kvartsitt og er flateretusjert (Figur 4) Den kan sammenlignes med Ballin (1996, s. 49) nummer 10.5.1 og Mjærums type G (2012, s. 127). Disse dateres til tidsperioden 2000-0 f.Kr, men blir mindre vanlig fra 1000 f.Kr i Finnmark (Hesjedal 1996, s. 168).

Lokaliteten var rik på fiskesøkker og emner til fiskesøkker, totalt 59 stk. ble registrert og fra nesten alle strukturer. Disse vitner om at det til alle bruksfasene på Djupfest var viktig med fiske og fangst. De «ubrukte» emnene til fiskesøkker lå ofte samlet sammen med de med hugde furer, noe som tolkes til at man samlet inn emner og hadde tilgjengelig ved behov. Fiskesøkkene med dekor kan tolkes som at de hadde en viktig rolle utover bare som et verktøy for fiske.

De fleste av øksene kan kategoriseres som meisler ut fra størrelsen (under 3 cm bred egg), og er laget i grå skifer og det er overvekt av øsker/meisler med rett egg, selv om et par også er hulegget og tverregget. Materialet er fragmentert og mangler attributter, men flere gjenstander har firesidig tverrsnitt. Materialet er ellers veldig variert med ulike former og tverrsnitt, og bærer preg av å være tiltenkt ulike funksjoner og variasjon i tid.

Et lite antall gjenstander er katalogisert som skraper, bor og stikler. Alle er laget på avslag og noen har spor etter bipolar teknikk. Dette er et lavt antall på en såpass stor lokalitet og er redskaper som ofte finnes sammen med de slipte skiferredskapene. Redskapene assosieres med mange ting, og i dette tilfellet kan de sees i sammenheng med for eksempel skrapping, preparering og syng av skinn. Gjenstandene finnes fra alle perioder av steinalderen og fungerer ikke som typologiske element.

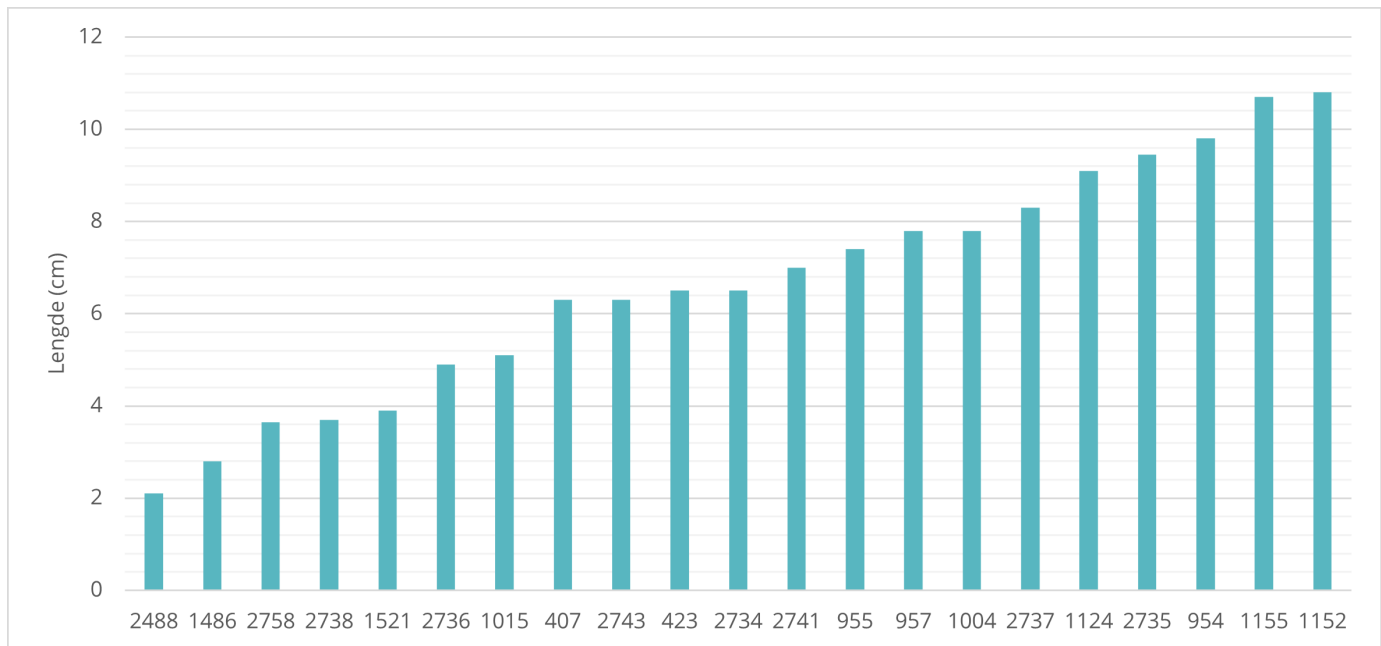
En god del funn havner innfor samlebetegnelsen verktøy; slipesteiner, knakkesteiner og amboltsteiner. Det er flest slipesteiner, og sett i sammenheng med skifer materialet gir dette god mening. Mange av slipesteinene er laget av pimpstein, som finnes naturlig på lokaliteten. De har flere utforminger som kan vise til hva de har vært brukt til. Avrundede slipespor kan ha vært brukt til å glatte pileskaft i tre, mens de med spissere eller skrå bunn kan ha blitt brukt til å slipe egger på redskaper. Amboltsteinene kan vise til bruken av bipolar og understøttet teknikk, som vi også ser i både kjerne og avfallsmaterialet.

FUNNSPREDNING OG SAMMENLIGNING MELLOM FELT NORD OG SØR

Det ble gjort 3515 funn på felt nord og 578 funn på felt sør, tilsvarende til henholdsvis 85,9% og 14,1 % av den samlede funnmengden. Fordelingen mellom de ulike typer råstoff på henholdsvis felt nord- og sør er vist i Figur 19. Fordelingen på de ulike råstoffene er ganske lik, med unntak av skifer som utgjør en større del av materialet på felt nord (75 %) enn på felt sør (45 %). På felt sør utgjør kvarts, bergkrystall og kvartsitt en større del av materialet enn det gjør på felt nord.

SKIFER

Funnspredningen for skifer viser overvekten på felt nord, og spesielt peker struktur id 23726 seg ut som funnrik, etterfulgt av id 23551 (Figur 20). På felt sør er det en ansamling med skiferfunn i id 28164. Blant de enkelte skifervarianter er det også forskjell i hvordan de fordeler seg på felt nord og felt sør. Mens rød skifer dominerer på felt nord med 53 %, er det grå skifer, som først og fremst er funnet på felt sør (68%). Fordelingen

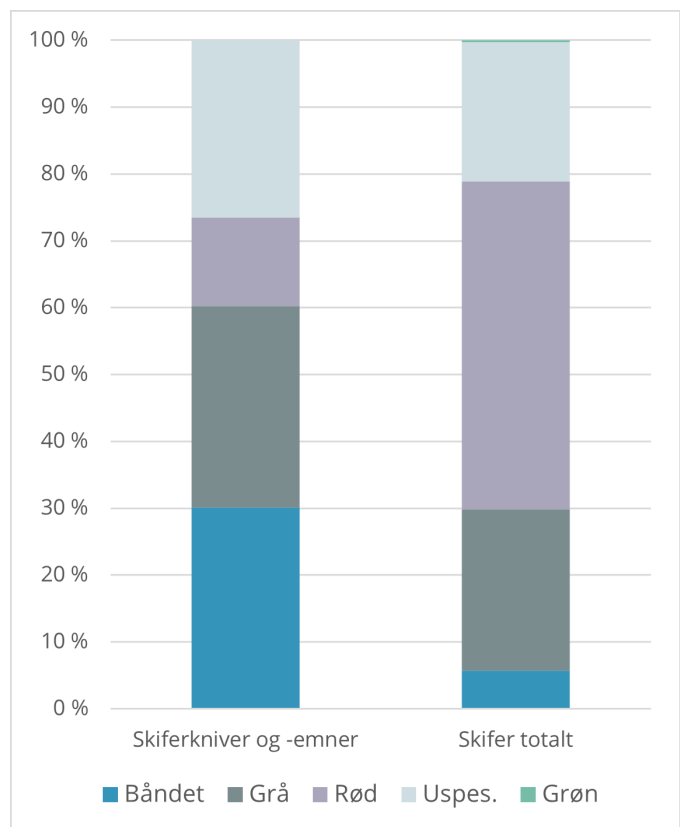
Figur 17 Lengdemål på alle hele skiferkniver, x-aksen viser unr til Ts16147

mellom fargevarianter på henholdsvis felt nord og sør fremgår av Tabell 8.

ØVRIGE RÅSTOFF

Det er flest funn av flint og chert fra felt nord, og flest av begge er det i id 23551 (Figur 21). Chert er ikke illustrert med eget kart, men det ble kun gjort et par ytterligere funn (5 stk.) fra felt nord, i A23751 og kun ett enkelt funn fra felt sør, i id 24444. På felt sør er det den mest funnrrike id 28164 som også hadde den største konsentrasjonen av flint. Funnene er mer spredt på de øvrige utgravde områdene. Funn av kvarts og kvartsitt er ganske jevnt fordelt på felt nord og sør, sett i forhold til områdene som er gravd ut (Figur 22 og Figur 23). Det er noe overvekt av kvartsittfunn i de to strukturene id 23551 og id 23751 på felt nord, mens kvarts hovedsakelig er funnet i id 23551 på felt nord, og er mer spredt på felt sør. Funn av bergkrystall forekommer hyppigst på felt sør, og da hovedsakelig fra området rundt og vest for steinsetningen i id 24462 (Figur 24). Bergart, grønnstein og sandstein er råstoff som kan være vanskelig å skille og sees her samlet. Det er klart flest funn fra felt nord, og fra de de tre sørligste strukturene og et par funn fra A 23230. I A23751 ser det ut til at det er en tendens til at bergart er samlet i den østre delen av strukturen (Figur 25).

Spredningen av varmpåvirket flint, følger naturlig nok spredningen på flintmaterialet

Figur 18 Skiferkniver og -emner inndelt etter fargevarianter sammenlignet med skifer materialet totalt.

generelt, men den største konsentrasjonen finner vi på felt nord i A23551 og innafor boligstrukturen A23507 (Figur 26). Det kan påpekes at det i A23751, der det er funnet en del flint, ikke er noe varmpåvirket materiale. På felt sør er det et par varmpåvirkede flint i området rundt ildstedet i A28164, og et par i rundt steinsetningen i A24462.

Det ser, første øyekast, ikke ut til å være en direkte sammenheng mellom områder med mye varmepåvirket flint og områder med høy varmepåvirkning målt i fosfatprøvene, men dette har potensiale for å studeres nærmere.

GJENSTANDER

Funnspredningen for avslag og fragmenter viser at det er større konsentrasjoner av avfallsmateriale på felt nord enn sør, med særlige konsentrasjoner i id 23726 og id 23551 (Figur 27) På det sørlige feltet er det mest avslag og fragmenter fra id 28165, med en liten konsentrasjon vest for steinsettingen i id 24462.

Ved å se på kniver og knivrelaterte funn på felt nord og sør, så kommer overvekten av denne typen funn på felt nord frem (Figur 28). To slipesteiner og en enegget kniv i A24295 er ikke med på kartet. Id 23551 skiller seg ut som å ha særlig mange kniver og knivrelaterte funn (33 stk.) og nesten samtlige emner til kniver. Kun ett emne er funnet på felt sør. Id 23726 har spesielt mange slipesteiner sett i forhold til de øvrige funnene. Samtlige tveeggede kniver er funnet på felt nord, på eller nært aktivitetsflatene til id 23751 og 23551 (mellom 21,5 og 22,5 moh. De eneggede knivene er spredt på begge felt. I id 28164 og id 24462 er det funnet slipestein (pimpstein), med to ansamlinger på to eller tre funn i hver struktur. Fiskesøkkene ser ut til å være spredt utover på begge feltene og er ofte funnet i utkanten eller utenfor de utgravde kontekstene (Figur 29 og Figur 30). De er i flere tilfeller funnet to og to sammen, der ett funn er et fiskesøkke og

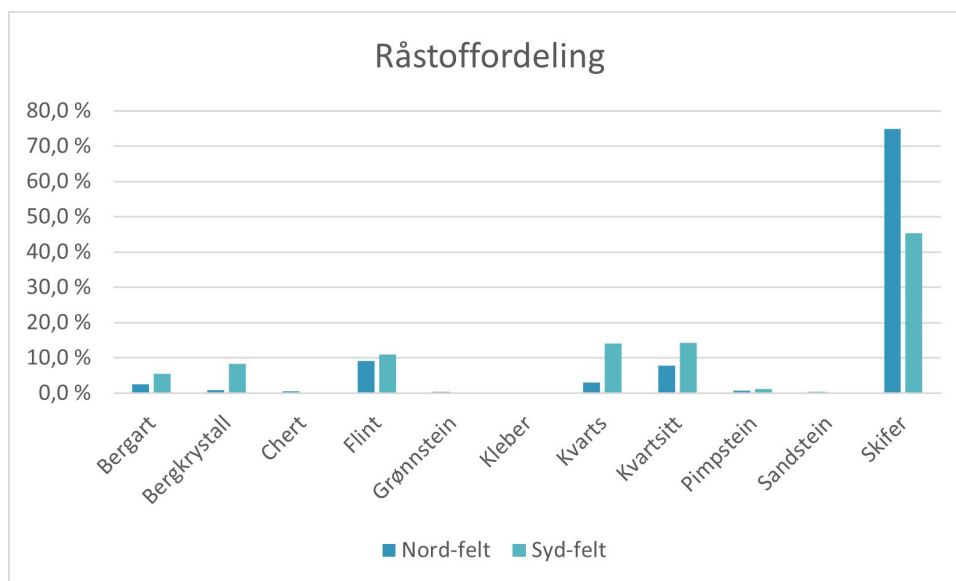
det andre et emne.

Funn relatert til produksjon på de hardere bergartene finnes i alle de utgravde områdene med større mengder funn (Figur 31). Kjerner er mest vanlig og på felt nord er det funnet både kjerner og knakkesteiner i fire av de fem strukturene, men ingen fra id 23230. I id 23551 ligger denne typen funn hovedsakelig i aktivitetsområdet og ikke i boligstrukturen id 23507. Råstoff i form av blokk eller knoll ble funnet i id 24295, id 23551 og id 23751, i tillegg ble det funnet to amboltsteiner i id 23751, en i det utgravde området og en som løsfunn rett utenfor. Løsfunn er ikke med på spredningskartene.

På felt sør er det en amboltstein fra id 24444, men ingen andre funn relatert til knakking. Id 24462 skiller seg ut med spesielt mange kjerner i området ved, og vest for steinleggingen.

Øvrige funn i de hardere bergartene ble i all hovedsak funnet i id 23551 og id 23751 (Figur 33), unntaket er en skraper fra id 24295 og en skraper fra området som knytter id 24462 og id 24330 sammen. Kun en mikroflekk og en stikkel kommer fra id 23751, resten fra 23551. I id 23551 ser det ut til at de retusjerte avslagene i stor grad kan relateres til boligstrukturen id 23507, mens funn av flekkelignende avslag er gjort i den nordre delen av utgravningsområdet. Tre av fire skrapere er funnet samlet rett nord for boligstrukturen.

De aller fleste spissene og emnene til spisser som ble funnet i utgravde områder, ble funnet på felt nord (Figur 34). Her er de spredt utover de

Figur 19 Råstoffordeling på nord- og sydfeltet.

Skifer	Båndet	Grønn	Grå	Rød	Uspesifisert	Totalsum
Nord-felt						
Antall	155	7	518	1403	547	2630
%	5.89%	0.27%	19.70%	53.35%	20.80%	100.00%
Syd-felt						
Antall	11		178	17	56	262
%	4.20%	0.00%	67.94%	6.49%	21.37%	100.00%

Tabell 8 Fordeling av de ulike fargevarianter av skifer på nord- og sydfeltet.

ulike strukturene, med unntak av id 23230. På felt sør er de også spredt, men det kan nevnes at det ble funnet en spiss og et emne i nærheten av steinleggingen i id 24462.

De siste gjenstandskategoriene er økser og usikre artefakter, de vises på Figur 35. Her kommer det tydelig frem at det meste av øksmateriale kom fra id 23551, etterfulgt av id 23276. Øksene er funnet i klynger og i id 23551 ligger denne rett vest for boligstrukturen id 23507. i id 23276 ligger øskene i den sørlige delen av det utgravde området.

BOSETNINGSSPOR

Det ble undersøkt åtte ulike områder med funn på lokaliteten og de er fordelt på to felt (nord og sør). Det nordre feltet generelt sett er eldre enn det sørlige og alle dateringer kan sees relatert til strukturene i kartene på Figur 35 og Figur 36. Videre vil analyseresultatene settes i sammenheng med strukturene og tolkningen av disse.

FELT NORD

Id 24295

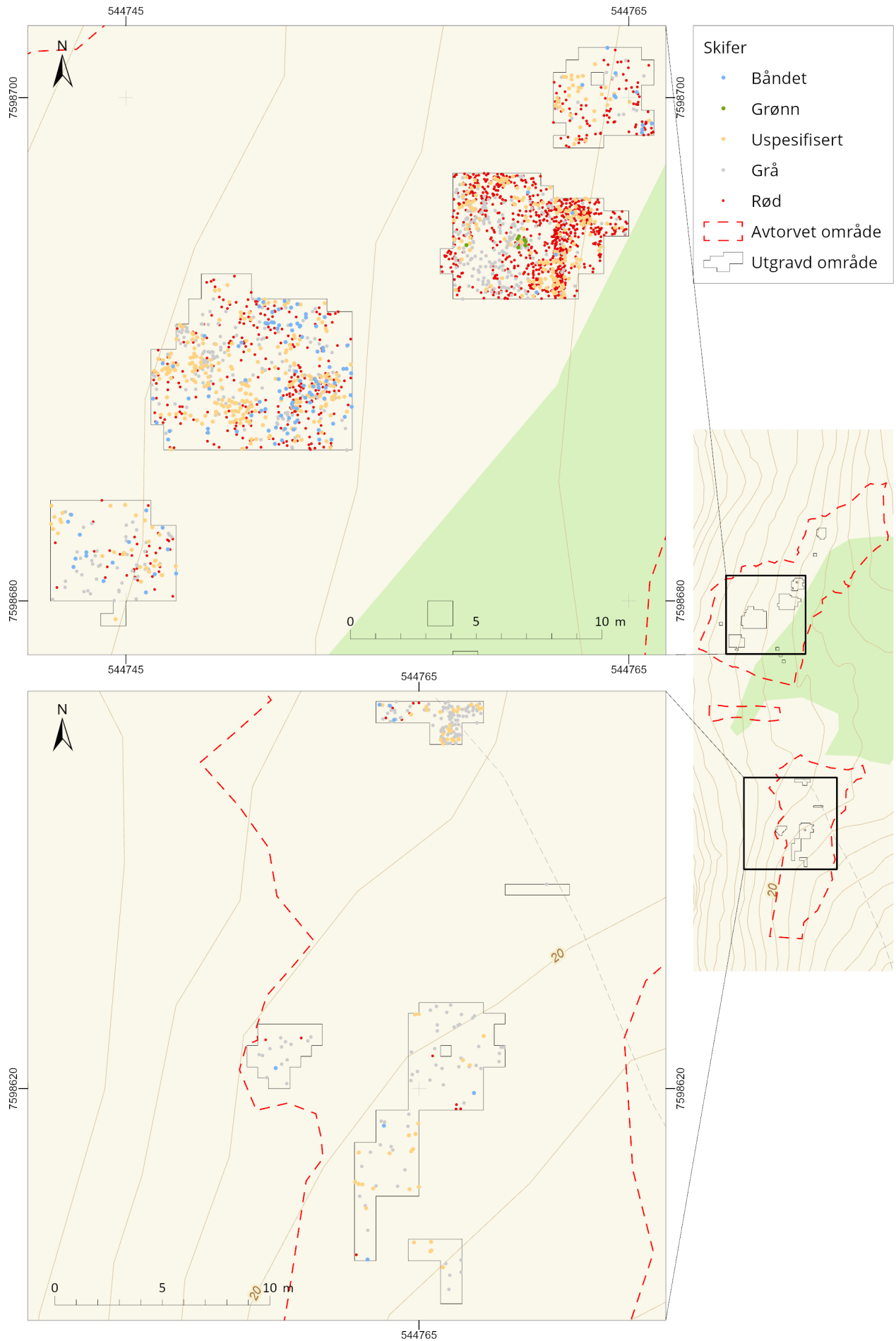
Den nordligste strukturen var id 24295, et ryddet aktivitetsområde som kan være rester etter en tuft der ingen konstruksjonsdetaljer var bevart. Det ble ikke datert kull fra strukturen, men den markkjemiske analysen viste kraftige spor etter varmpåvirkning både i strukturen og i området mot nordvest for den. Dette var den strukturen på felt nord som hadde minst funninventar, men det som ble funnet viser spor etter bipolar produksjon i flint, samt bearbeiding av skiferredskaper. Sekundærbearbeidede gjenstander utgjør 21 % av materialet, noe som er en høy andel sett i sammenheng med de de øvrige funnområdene på lokaliteten. Andre funn fra

strukturen er en råknoll i flint som viser til testing og utnyttelse av lokale ressurser, og strukturen skiller seg ut ved at det er flere skiferspisser (3 stk) enn kniver (1 stk.). Funnspredningskartene viser at det er flest funn ved den sørlige avgrensingen av strukturen og at det er en konsentrasjon av gjenstander i den sørøstlige delen. Ansamlingen av funn peker mot at gulvet er ryddet i løpet av bruksfasen, fordi laget i denne delen av strukturen tolkes som redeponerte masser fra gulvet. Dette kan også være en indikasjon på gjenbruk og flere faser.

Id 23230

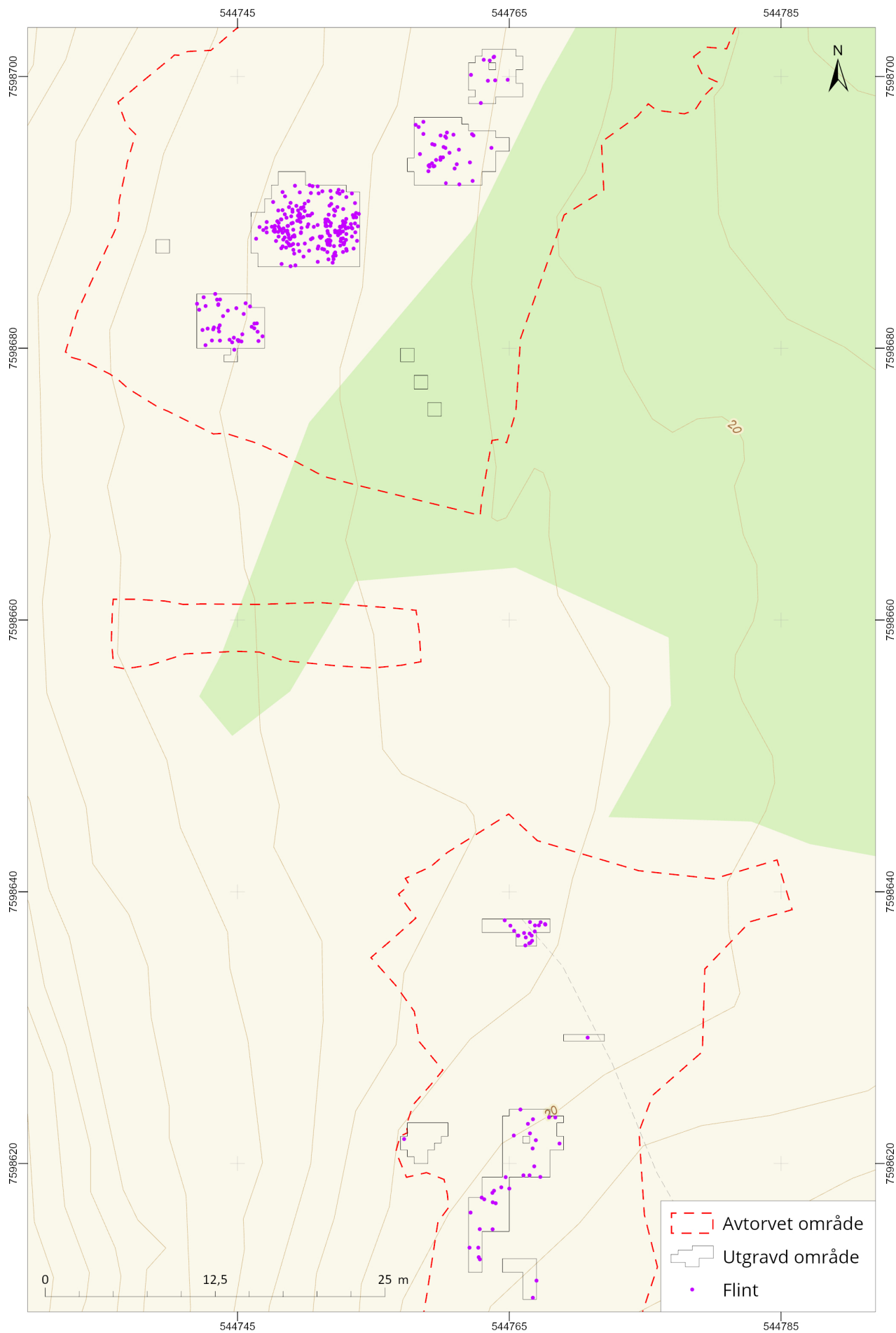
Id 23230 var en boligstruktur med nedgravd/ryddet gulvflate og åpning mot sørøst. Det ble datert to prøver fra strukturen, og de viser litt ulik datering (3947-3781 f.Kr. og 3261-2926 f.Kr.). De markkjemiske analysene påviste varmpåvirkning i strukturen, og særlig i den vestre delen der det også var spor etter fosfat. Her var det også funn av en varmpåvirket flint, mens kullprøvene er tatt sentralt i flaten. Det virker sannsynlig at det var et ildsted i den sentrale vestre delen av strukturen. Funnene lå spredt, og det var få gjenstandstyper representert. Det er stor overvekt av skifer som råstoff og litt bergart, men ingen økser. Av redskaper er det funnet et par kniver i tillegg til fiskesøkker og emner til fiskesøkker. Strukturen tolkes til å ha hatt en spesialisert bruk, rettet mot fiske, heller enn å ha vært benyttet som bolig. Mengden funn kan også vise til at oppholdet ikke har vært over lang tid, og at strukturen ikke har vært brukt flere ganger. Avslag i ulike råstoff, men ingen kjerner eller redskap i samme råstoff, vitner om at man har arbeidet her, men at råstoffet var både medbrakt og brakt med videre.

DJUPFEST 1

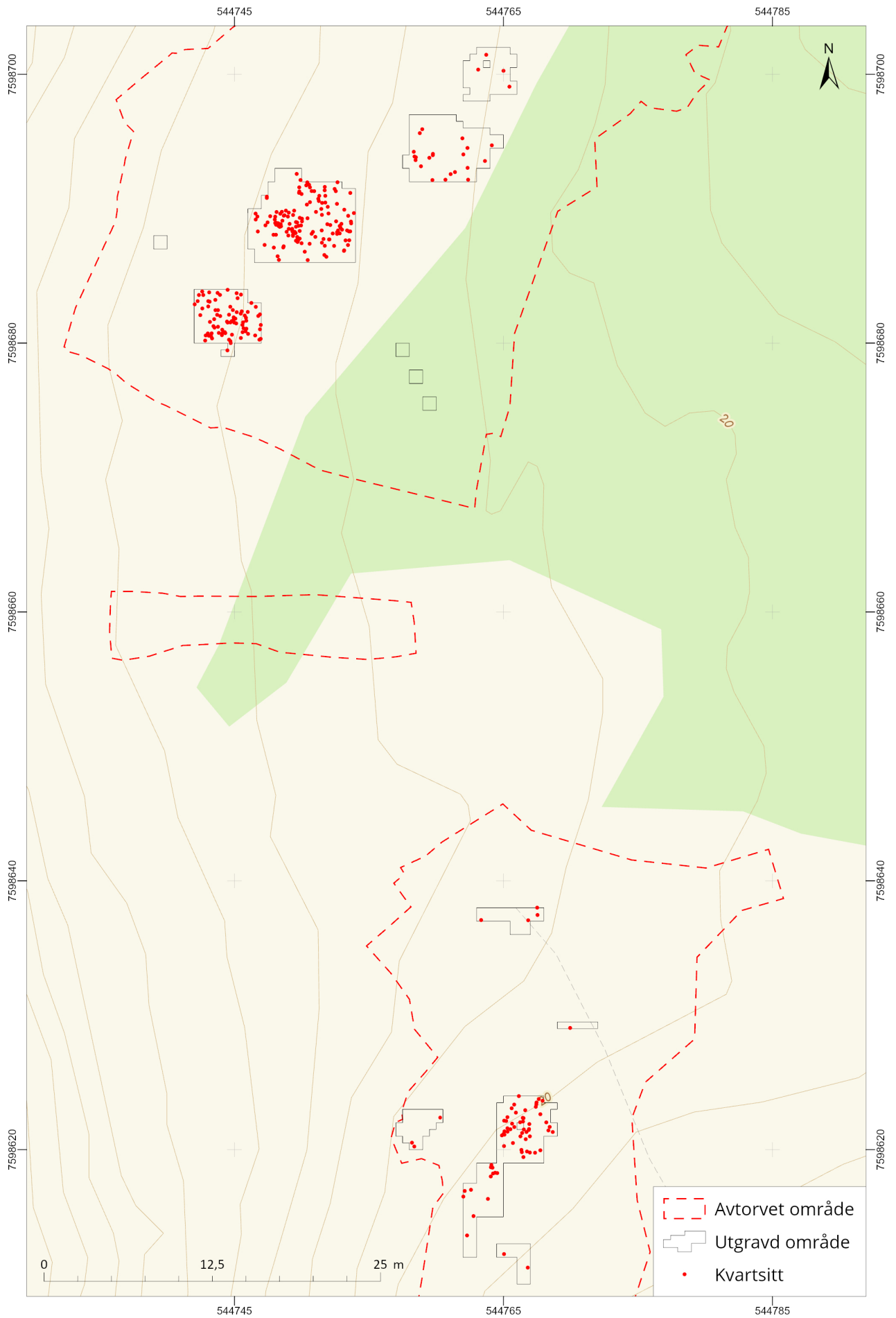
Figur 20 Spredningskart for skiferfunn fra hele lokaliteten.

DJUPFEST 1

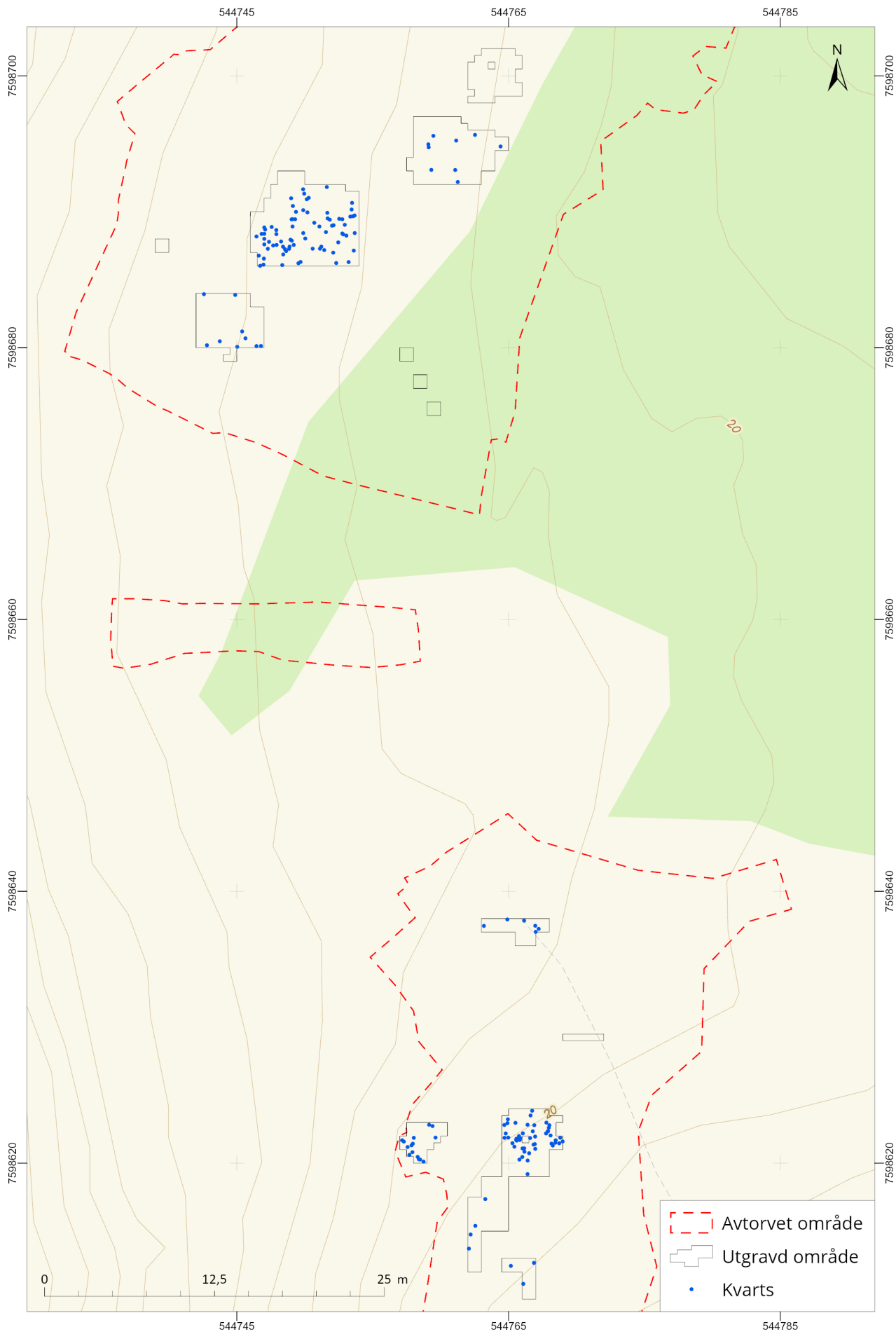
Figur 21 Spredningskart for flintfunn fra hele lokaliteten.

DJUPFEST 1

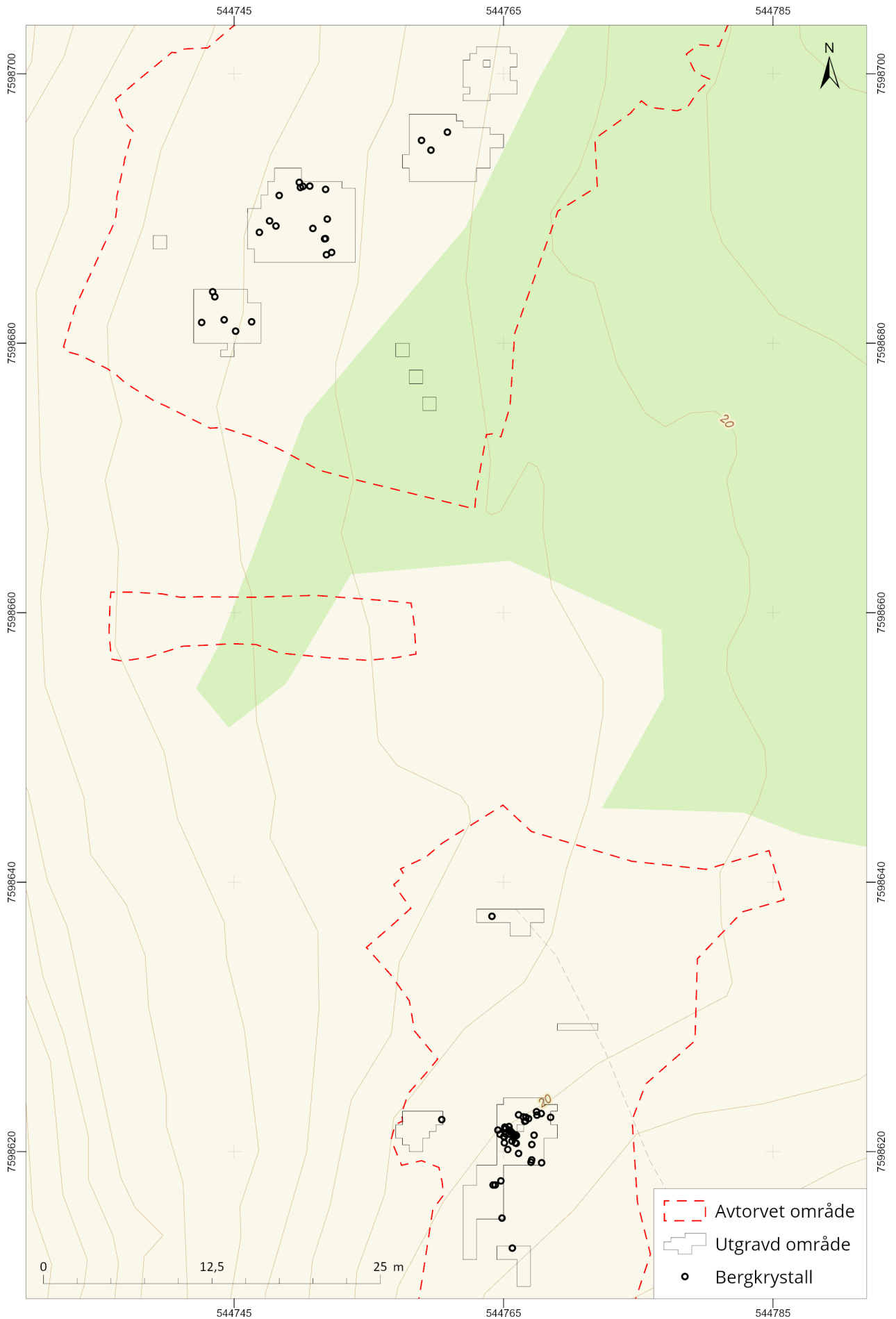
Figur 22 Spredningskart for funn av kvartsitt fra hele lokaliteten

DJUPFEST 1

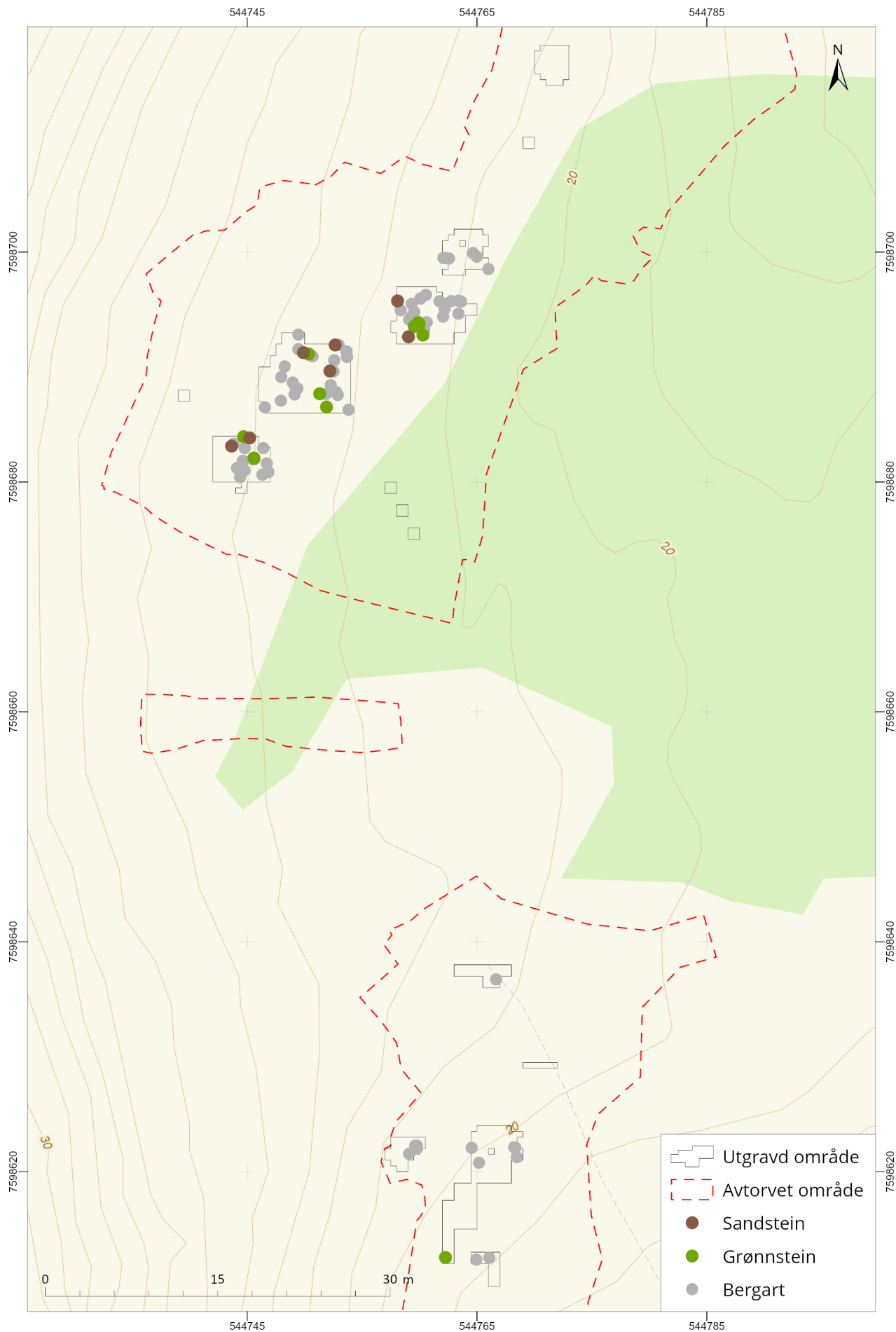
Figur 23 Spredningskart for funn av kvarts fra hele lokaliteten

DJUPFEST 1

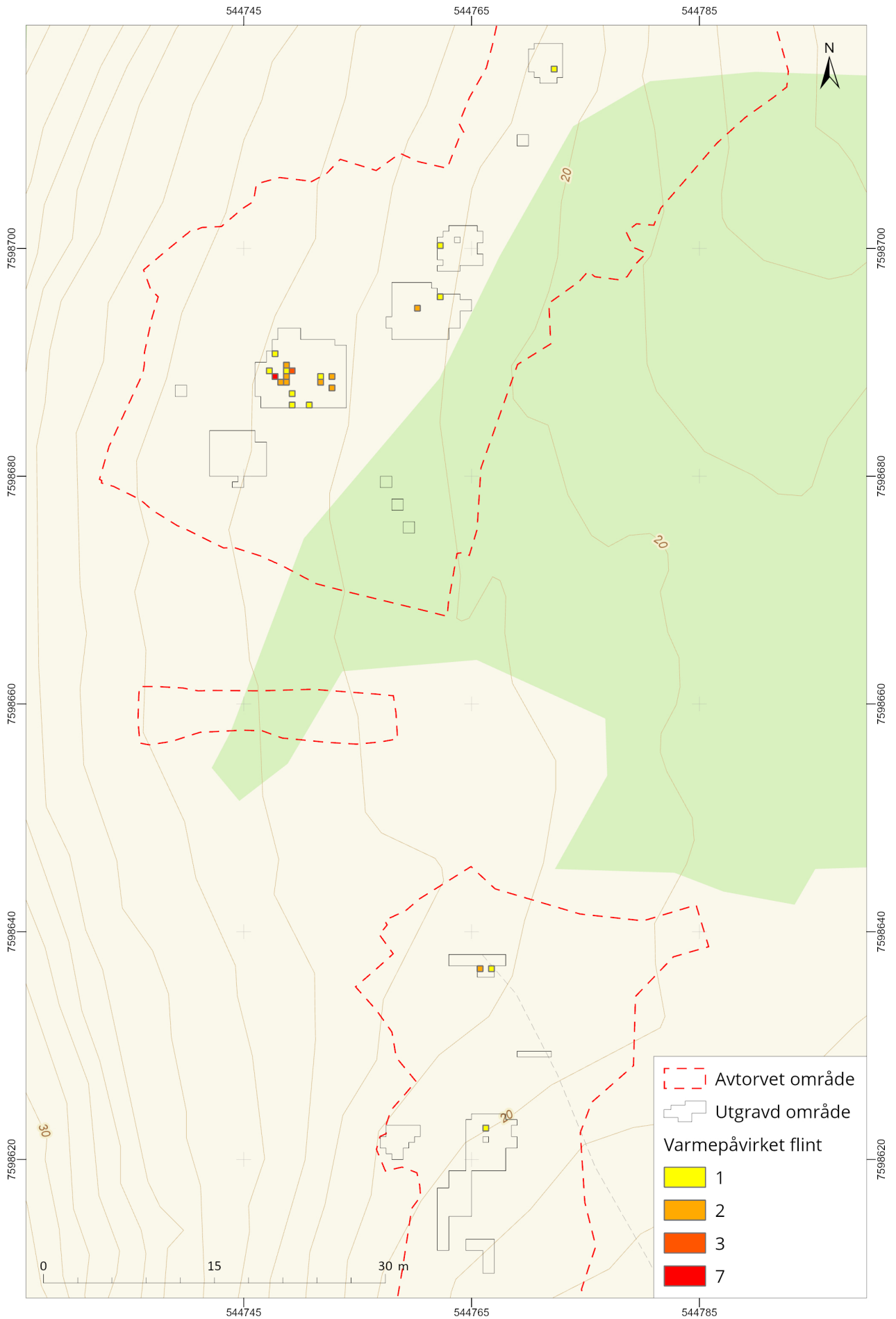
Figur 24 Spredningskart for funn av bergkrystall fra hele lokaliteten

DJUPFEST 1

Figur 25 Spredningskart for bergart, grønnstein og sandstein fra hele lokaliteten

DJUPFEST 1

Figur 26 Varmepåvirket flint fra hele lokaliteten

Id 23726

Id 23726 lå sør for, og vegg-i-vegg med id 23230. Strukturen var rester etter en bolig med lett nedgravd og ryddet gulv, inngang mot øst og et rektangulært ildsted med flere faser. Dateringene fra gulvet spenner fra 4300 – 3600 f.Kr, med mest overlapp rundt 4000 f.Kr., samt en enkelt datering til 3700-3600 f.Kr. Ved inngangspartiet ble en prøve datert til 3702-3542 f.Kr. og vi har kun klart å fange opp én fase i ildstedet, datert til 3651-3534 f.Kr. Dateringene viser at det kan ha vært minst to bruksfaser i strukturen og bruk over lengre tid. Ulike bruksfaser har det ikke vært mulig å skille ut i materialet, og det var heller ikke synlig stratigrafi i felt, med unntak av i ildstedet. De markkjemiske prøvene viste spredt varmpåvirkning i strukturen, men høye fosfatverdier i den nordvestre delen. Noe varmpåvirket flint ble også funnet i ildstedet. Det ble tatt pollenprøver fra ildstedet, og disse viste spor etter gress og multer. Multene kan ha inngått i kostholdet, og det var trolig da, som nå, multe i området. Sporene etter gress kan, ifølge botanikerne, kanskje indikere at deler av gulvet var dekket av gress. Strukturen kan for eksempel ha hatt en adskilt del for soving.

Tuften er en av de to mest funnrrike på Djupfest 1. Funn- og råstoffordelingen indikerer først og fremst produksjon av skiferredskaper, men også bruk og reparasjon/omarbeiding av disse. De mest fremtredende skifervariantene er grå og uspesifisert, i motsetning til de øvrige områdene på felt nord, der den røde skiferen dominerer.

Redskapsinventaret er variert, men for det meste produsert i de mykere bergartene. Det var ingen sekundærbearbeidede gjenstander i de harde krystallinske bergartene. Det er likevel identifisert kjerner og avfall som vitner om bruk av bipolar eller understøttet teknikk i boligen. Det varierte inventaret støtter en tolkning om at dette er en bolig og kan indikere bruk over lengre tid. Funnspredningen i strukturen viser til en viss fordeling av redskapene som kan vitne om ulike brukssoner. Den vestre delen inneholder det meste av redskaper, mens i den østre delen ligger den største konsentrasjonen av avslag og fragmenter, med en mindre konsentrasjon i det nordvestre hjørnet. Strukturen er den med nest flest økser på lokaliteten, disse er funnet

relativt samlet i den sørøstre delen, der det er mindre avfallsmateriale. Tre av fire kniver ligger samlet sentralt i gulvet og i det nordvestre hjørnet ligger det litt ulike redskaper samlet i funnkonsentrasjonen. I utkanten av boligen er det samlet inn ett fiskesøkke som løsfunn, mens det fra strukturen er to emner til fiskesøkker.

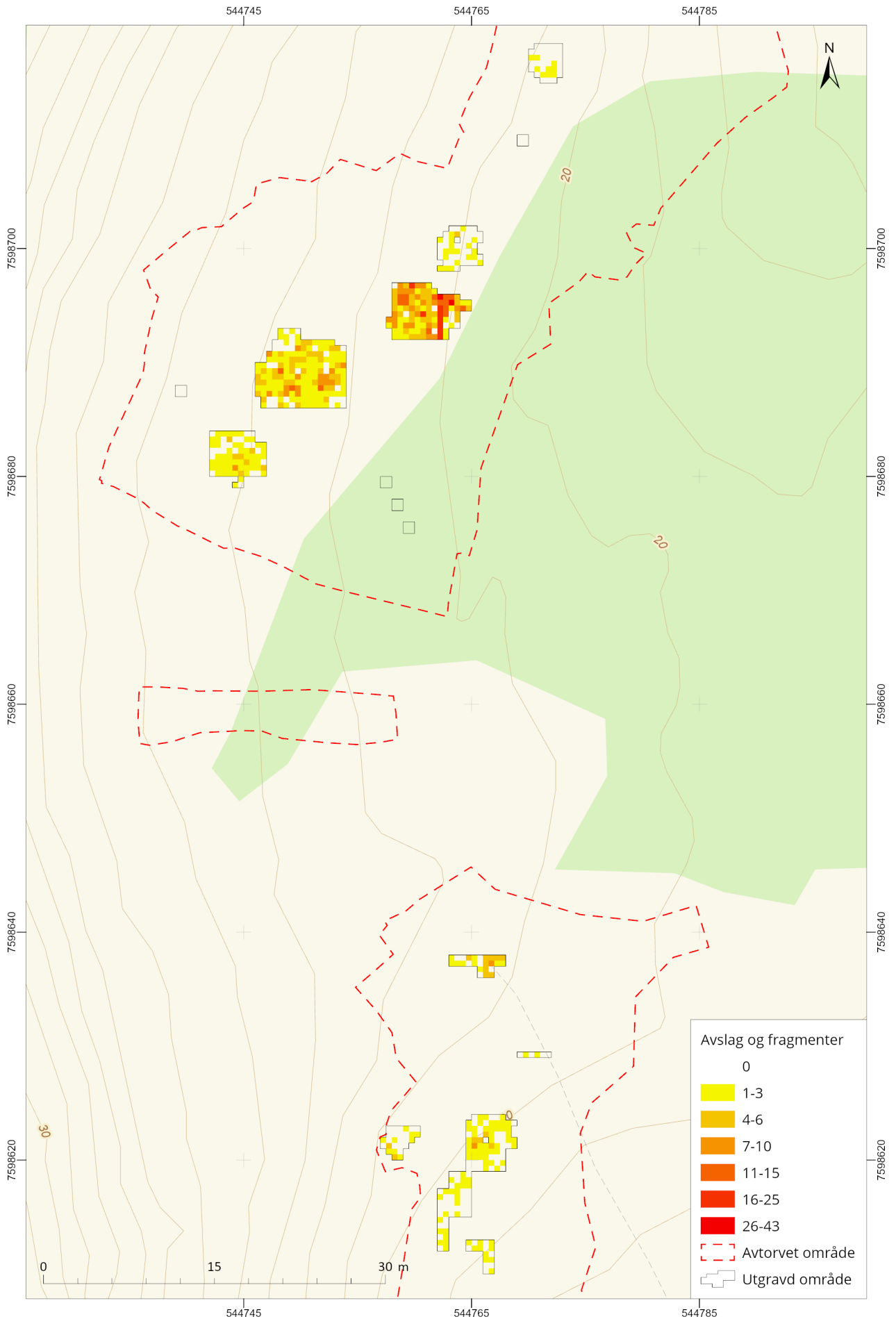
Id 23551 og id 23507

Id 23551 varet delvis ryddet aktivitetsområde med en avgrenset boligflate i den vestre delen (id 23507). Boligflaten var svakt nedgravd med inngangsparti mot nordøst, mot vest var det rester etter en veggvoll som trolig har rast inn over gulvet. Markkjemien påviste spredt bruk av varme i strukturen og det ble funnet en god del varmpåvirket flint sentralt i flaten, dette støtter antagelsen om at det har vært et ildsted her. Fosfatverdiene var høyere i id 23507 enn på resten av flaten og kan støtte tolkningen av dette som en bolig. Gulvet i boligen er ikke datert, men veggene rundt har dateringer til 4200-3900 f.Kr. og 3698-3535 f.Kr. Aktivitetsflaten er datert til 4042-3816 f. Kr og 4329-4063 f.Kr.

Dette er den andre av de mest funnrrike strukturene på Djupfest 1. Funnene er spredt ut over hele id 23551, men det er antydning til en liten opphopning av funn i id 23507 og i ett område øst på aktivitetsflaten. Mellom disse to er det et skille med litt færre funn, langs den østre avgrensingen av boligflaten, og dette kan vise til at det har vært et fysisk skille i dette området. Å kalle det et tydelig veggskille vil likevel være å ta litt i. Vest for id 23507 ser vi dog ikke dette skillet.

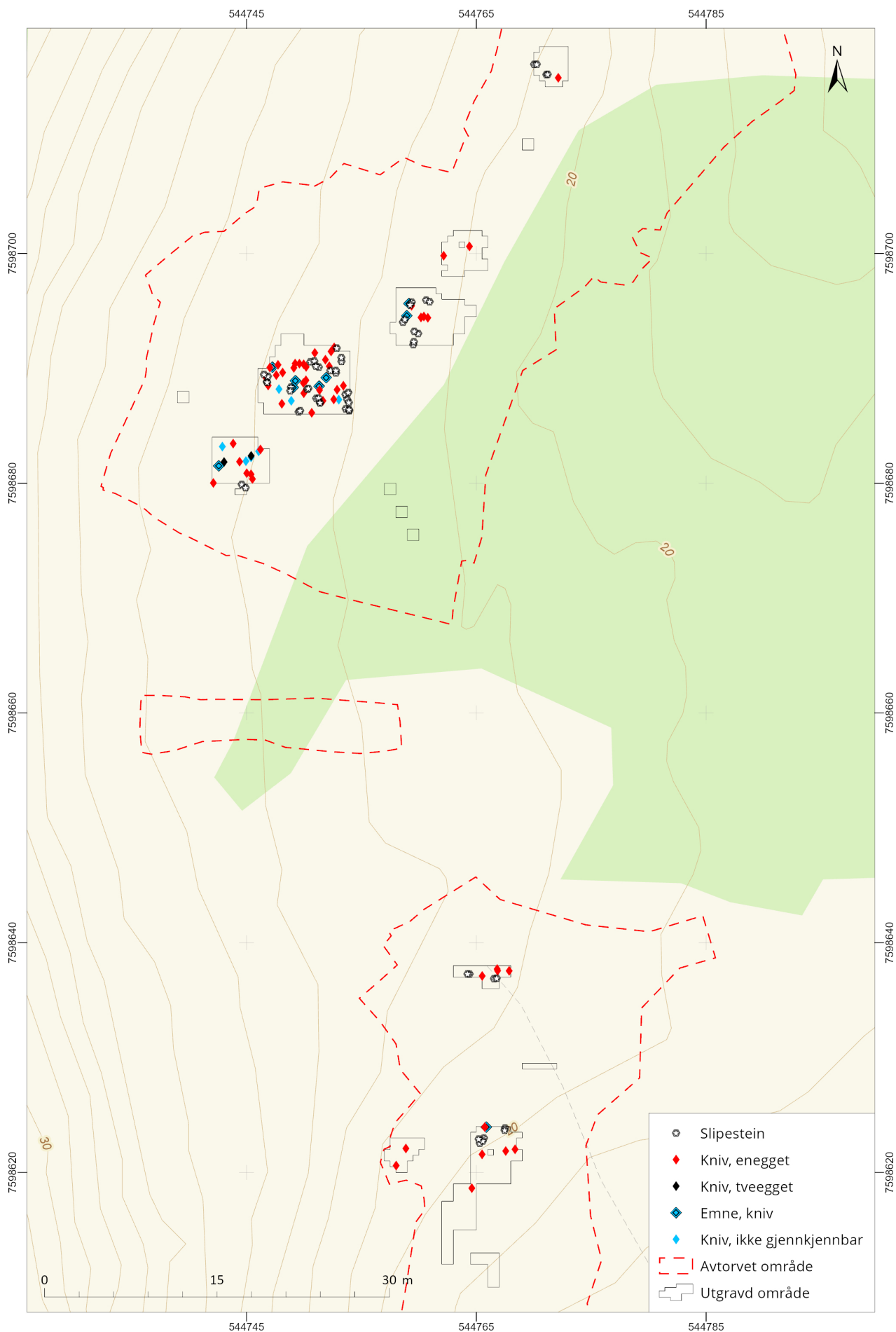
Det ble gjort funn av nesten alle registrerte typer primærttilvirkede og sekundærbearbeidede gjenstander samt verktøy på flaten. Dette er også den strukturen som har størst andel av flint, kvartsitt og chert i forhold til skifer på lokaliteten. Det er likevel en stor andel sekundærbearbeidet materiale herifra med 11 %. Arbeid med skiferredskaper ser ut til å ha foregått spredt ut over hele arealet, både inne i og utenfor boligen. Funn av emner, slipesteiner og store mengder avslag og fragmenter i alle fargevarianter av skifer gir inntrykk av ustrakt produksjon og bearbeiding, noe funn av slipte fragmenter og avslag i alle fargevariantene også viser.

DJUPFEST 1

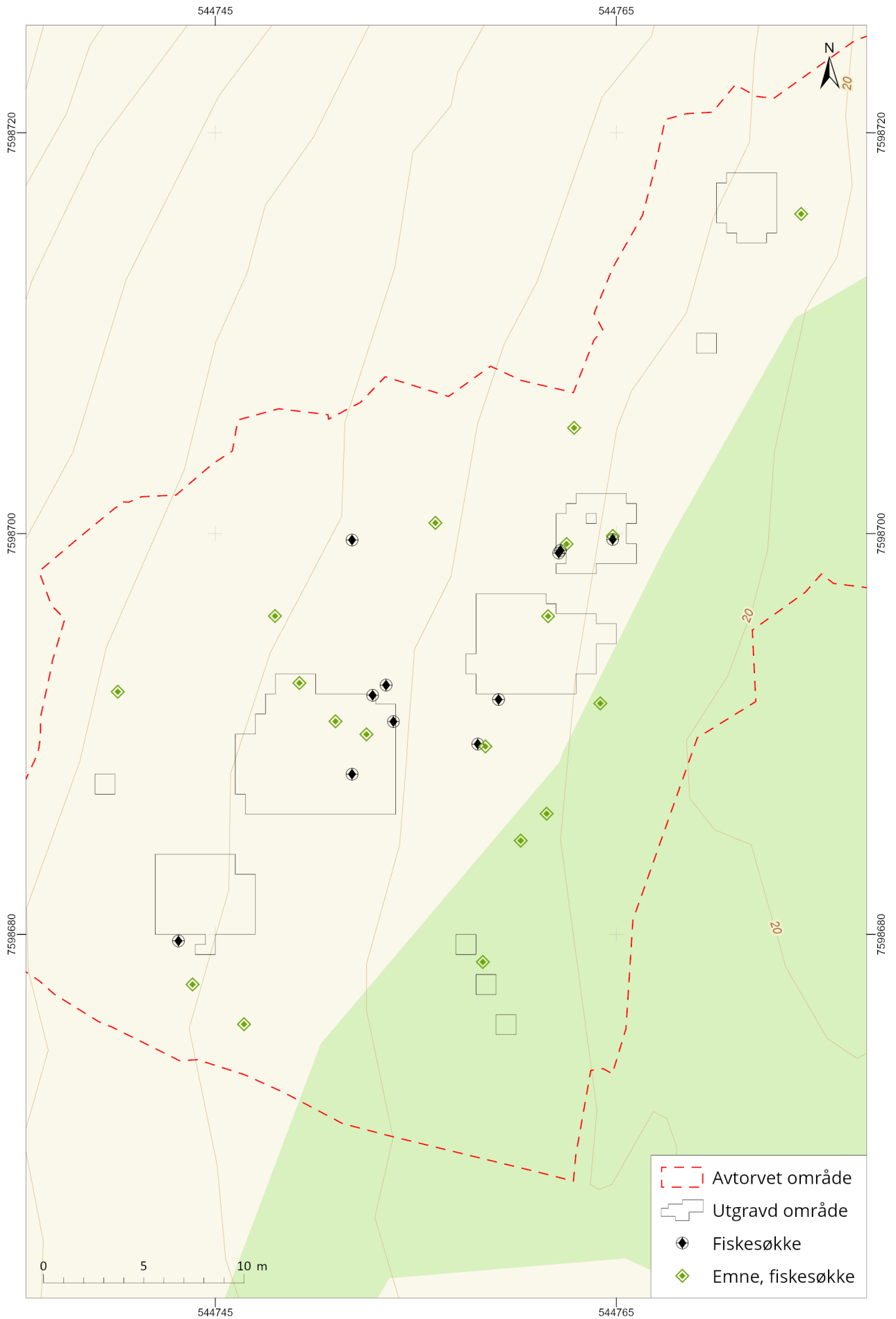
Figur 27 Spredningskart for avslag og fragmenter

DJUPFEST 1

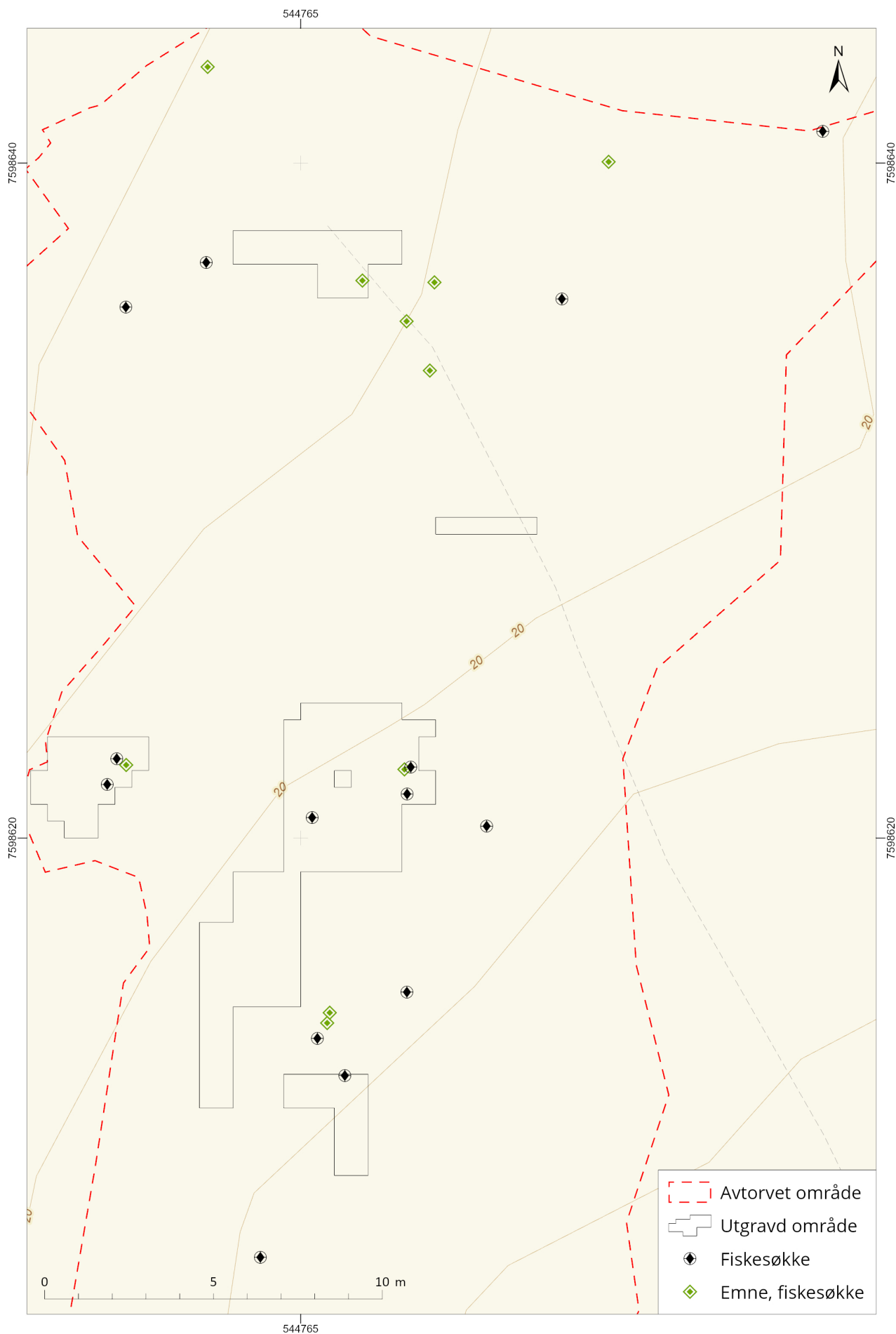
Figur 28 Funnspredning på knivrelaterte gjenstander på felt nord (øverst) og felt sør (nederst).

DJUPFEST 1

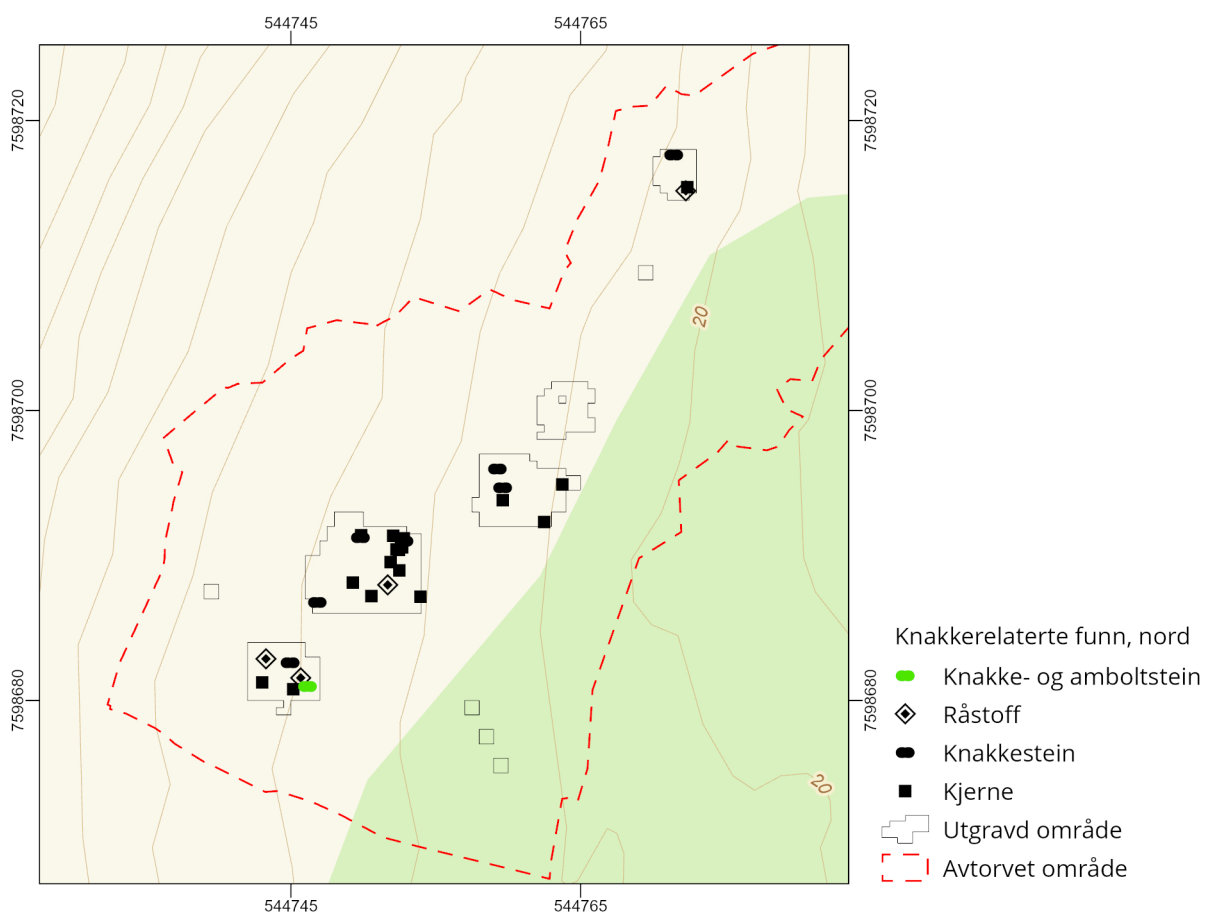
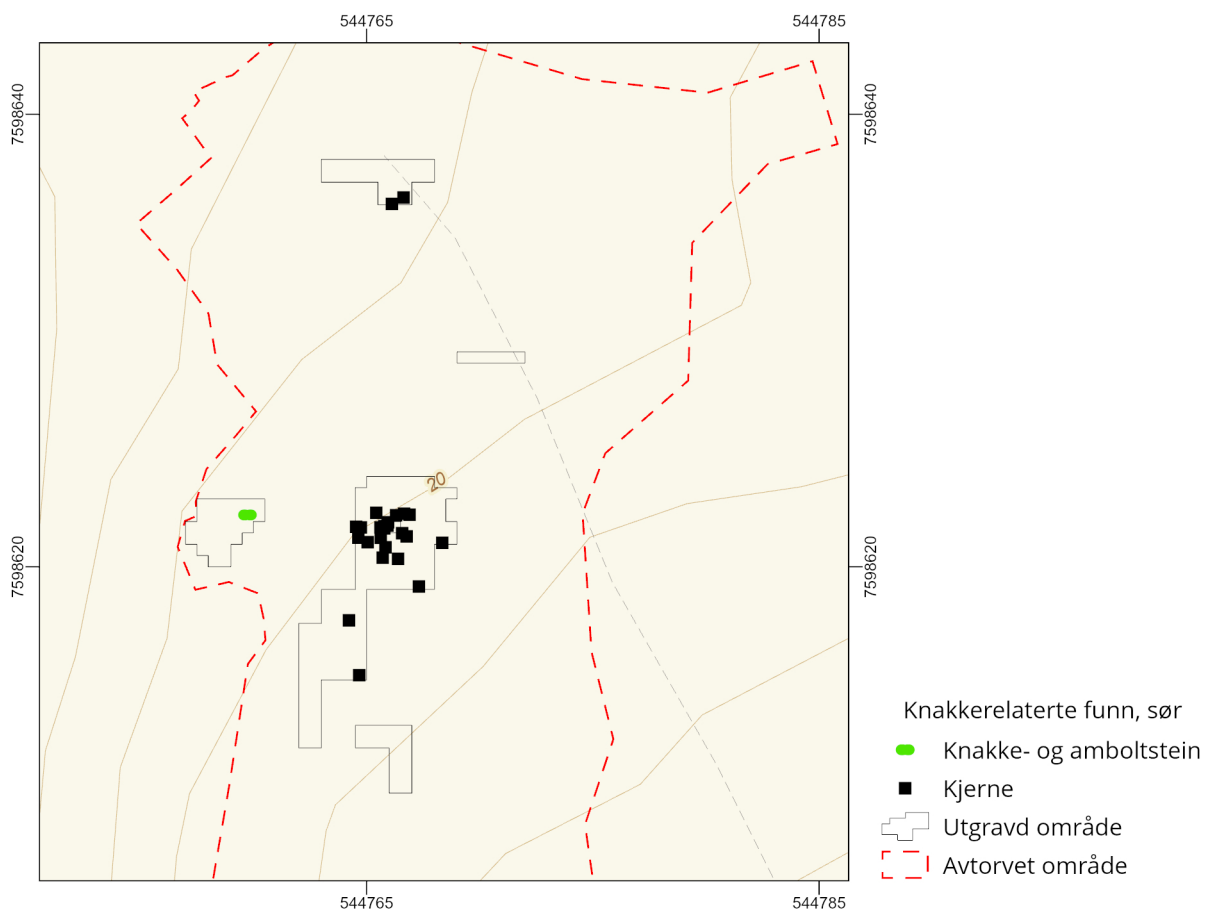
Figur 29 Funnspredning på fiskesøkker og emner på felt nord.

DJUPFEST 1

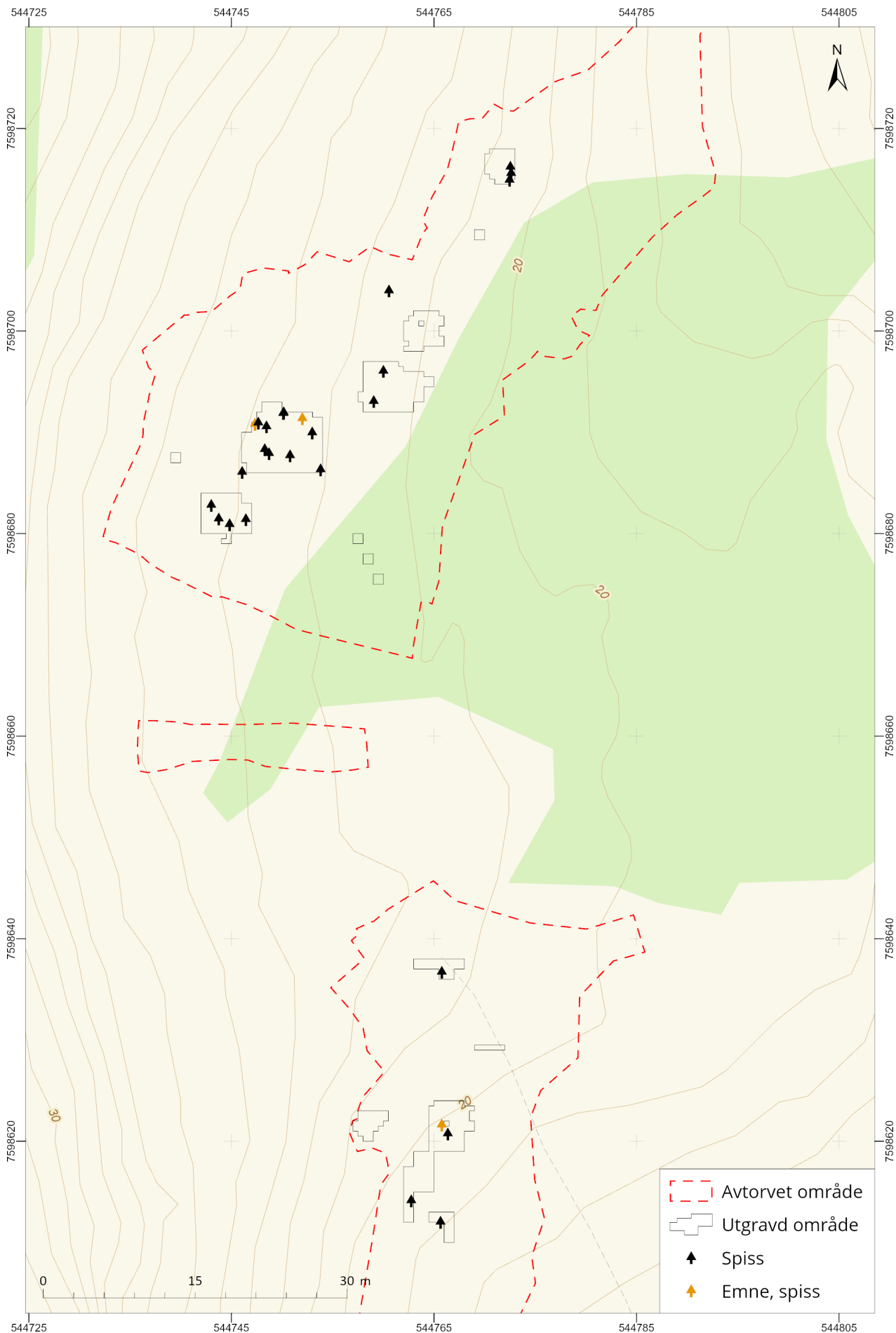
Figur 30 Funnspredning på fiskesøkker og emner på felt sør.

DJUPFEST 1

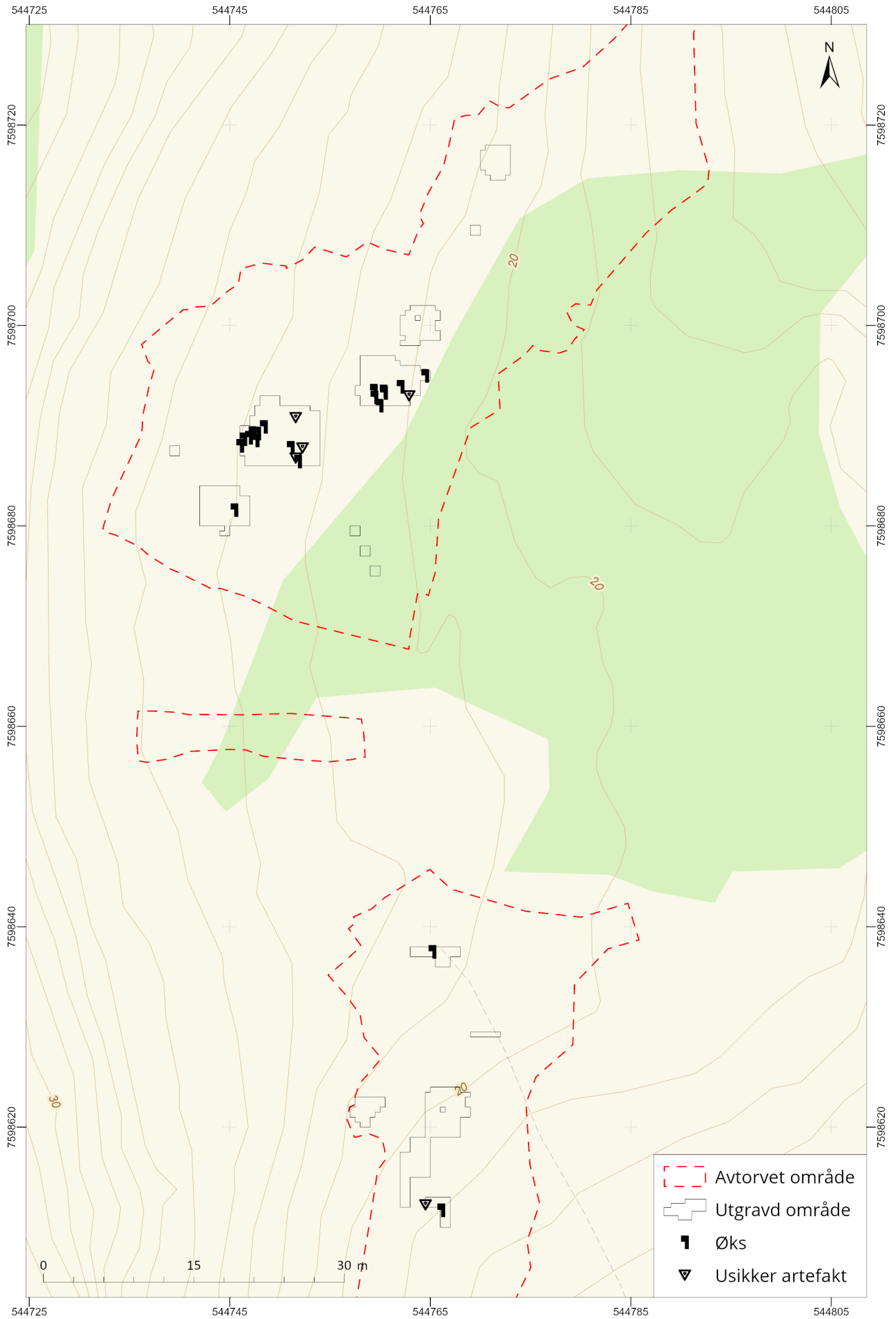
Figur 31 Funnspredning kjerne, råstoffblokk, råknoll, amboltstein/knakkestein

DJUPFEST 1

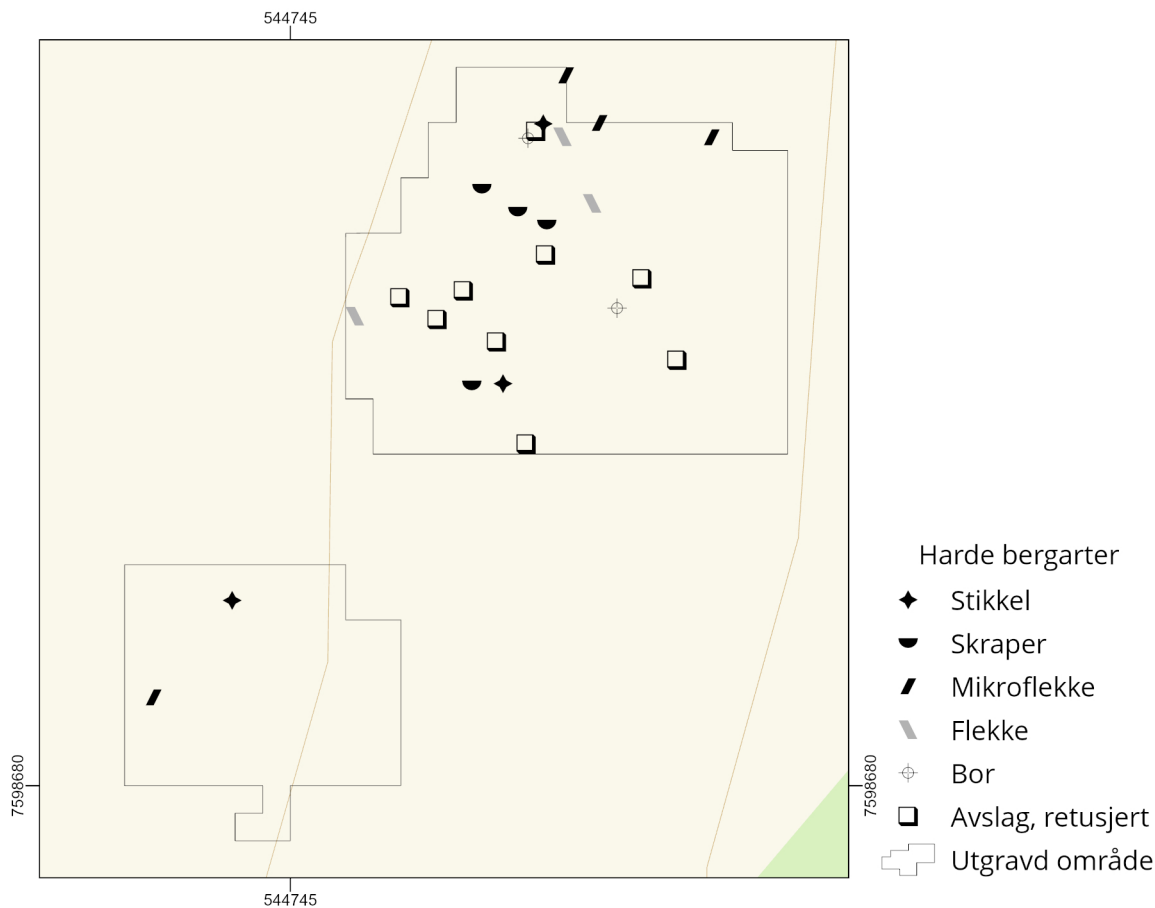

Figur 32 Funnspredning emne spiss og spiss

DJUPFEST 1

Figur 33 Funnspredning øks og usikkert artefakt

Figur 34 Funnspredning avslag, retusjert, skraper, bor, stikkel, flekke og mikroflekke

En del redskaper er funnet i boligflaten, men det meste av gjenstandsmaterialet er funnet utenfor. Noen gjenstandstyper opptrer mer samlet enn andre og kan indikere en spesialisert bruk av områder på flaten utenfor boligen. Øksene ligger samlet in den vestre delen av aktivitetsflaten og vest for avgrensingen av id 23507. Det er ikke funnet spor etter økseproduksjon, men det er funnet slipte fragmenter som tyder på bruk og reparasjon. Fiskesøkkene og emnene til disse er nesten utelukkende funnet på den nordøstlige delen av flaten og delvis utenfor det ryddede området. Det er mange funn og fiskesøkkene har trolig vært en stor del av aktiviteten knyttet til denne boligen.

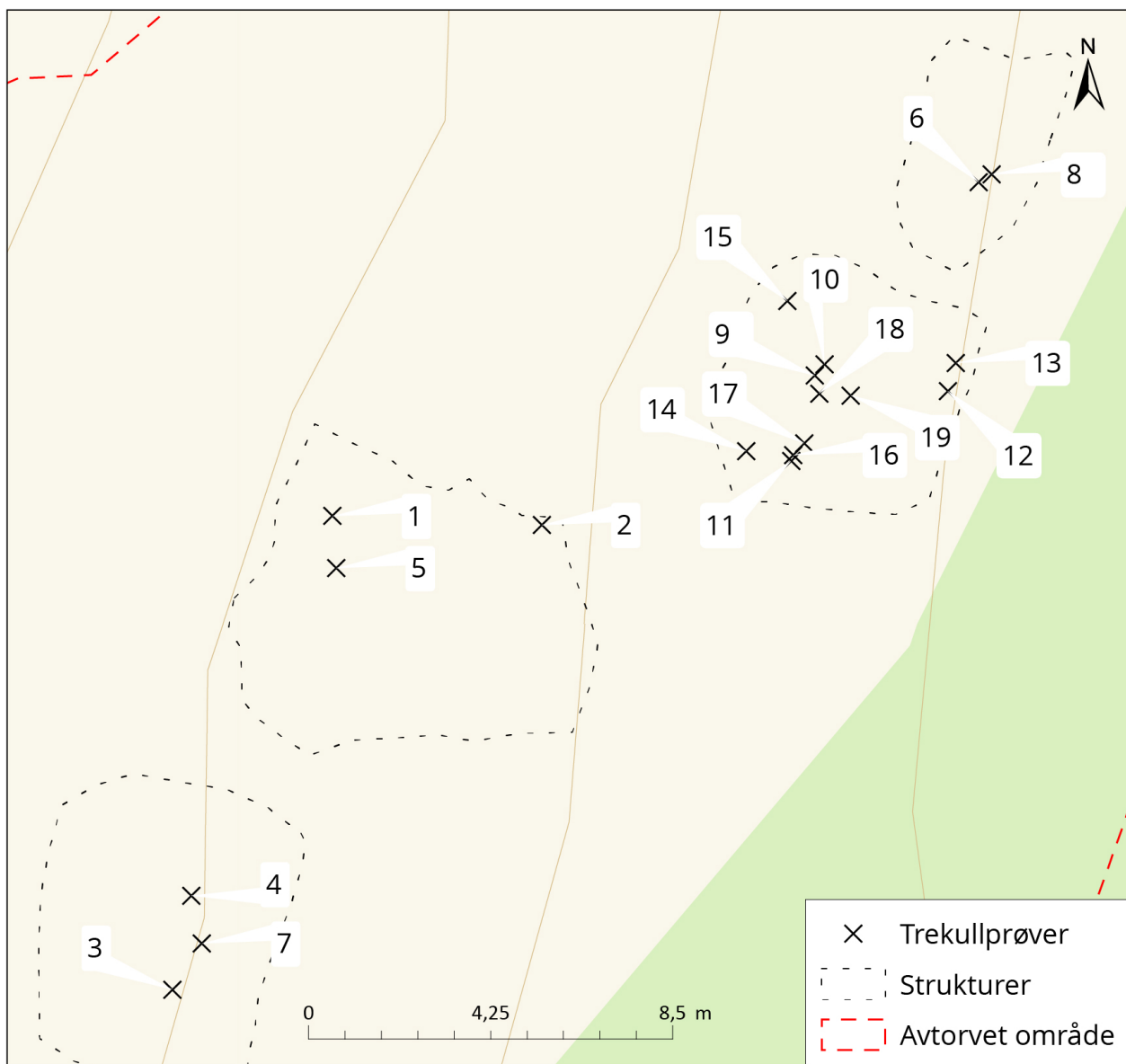
Halvparten av de registrerte kjernene lå i det nordvestre hjørnet på aktivitetsflaten, her ble det også funnet en knakkestein. Området har derimot ingen konsentrasjoner av avfallsmateriale, og det ser ikke ut til å være en dedikert knakkeplass. Av de elleve kjernene er ti redusert med bipolar teknikk. Den siste kjernen er uregelmessig og i skifer og skiller seg klart ut. Det ser ut til at bipolar

teknikk var den rådende produksjonsmetoden og når det gjelder redskap i de harde bergartene, så er det ikke spor etter utstrakt produksjon, men heller enkel behovsutløst produksjon.

Id 23751

Id 23751 var et aktivitetsområde med en steinrekke som har en veldig usikker tolkning. Den kan ha vært del av en tapt struktur. Det ble datert tre prøver fra området, og disse har stor overlapp og viser til tidsrommet 4450-4250 f.Kr. Dette kan indikere samtidig bruk av denne flaten og flaten ved siden av, id 23551. De markkjemiske prøvene viser at det har vært varmepåvirkning spredt i strukturen, men det er ikke funnet noen varmepåvirkede funn eller påvist noen ildstedstruktur.

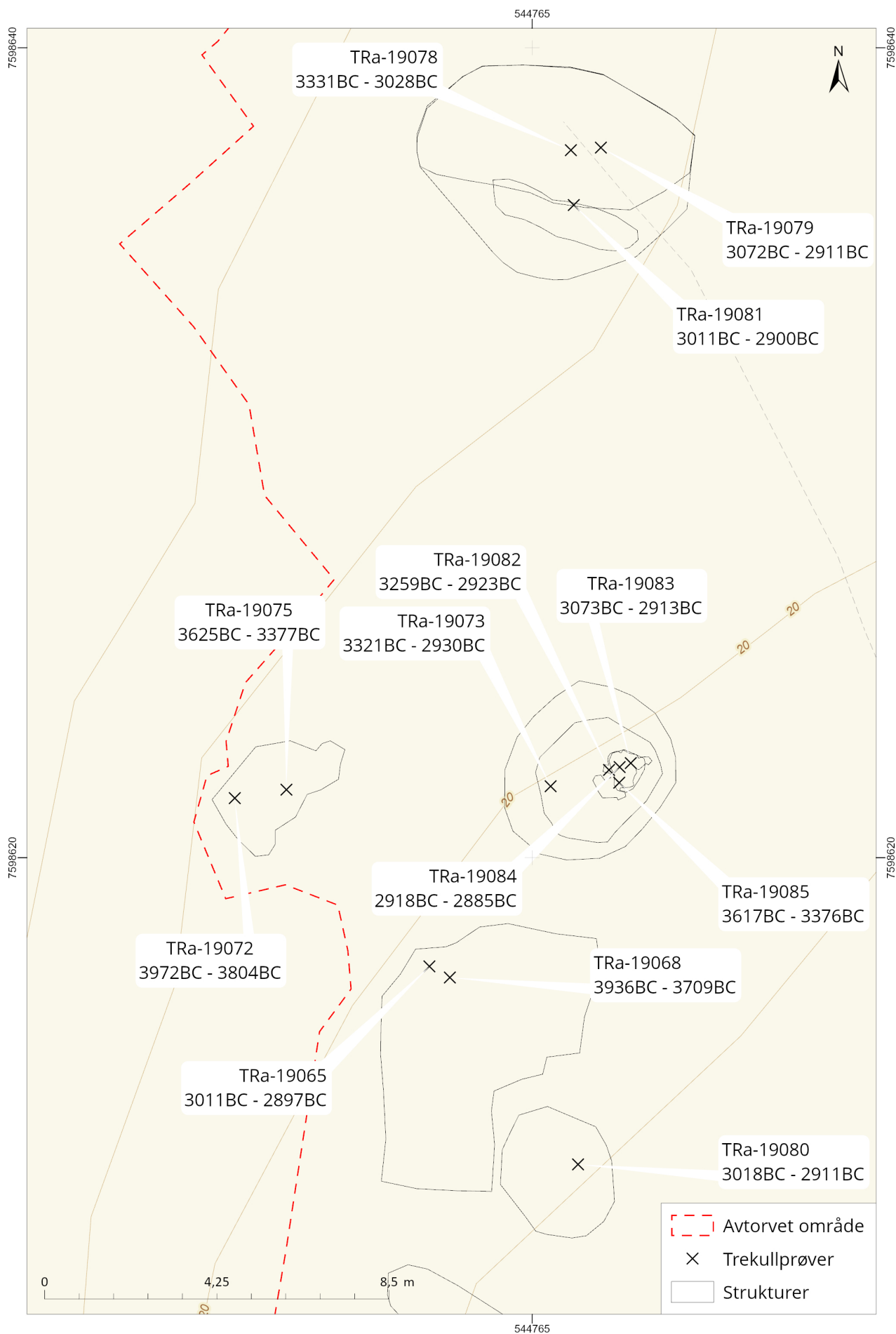
Både redskap, avfall og råstoff er spredt utover flaten og gir liten indikasjon på om det har foregått spesifikke aktiviteter noe steder. Gjenstandsmaterialet generelt, med skiferredskaper, ett skiferemne og en del avslag/fragmenter, kan tyde på at det har foregått noe

Nr	Labreferanse	Datering	Nr	Labreferanse	Datering
1	TRa-19053	4042BC - 3816BC	11	TRa-19066	4225BC - 3983BC
2	TRa-19054	4329BC - 4063BC	12	TRa-19067	3702BC - 3542BC
3	TRa-19057	4356BC - 4258BC	13	TRa-19069	4332BC - 4064BC
4	TRa-19058	4433BC - 4260BC	14	TRa-19070	3785BC - 3653BC
5	TRa-19059	3698BC - 3535BC	15	TRa-19074	4330BC - 4064BC
6	TRa-19060	3947BC - 3781BC	16	TRa-19076	4229BC - 3983BC
7	TRa-19061	4443BC - 4261BC	17	TRa-19077	4246BC - 4050BC
8	TRa-19062	3261BC - 2926BC	18	TRa-19071	4042BC - 3953BC
9	TRa-19063	4230BC - 3992BC	19	TRa-19086	3651BC - 3534BC
10	TRa-19064	4041BC - 3944BC			

Figur 35 Dateringer fra felt nord

DJUPFEST 1

Figur 36 Dateringer fra felt sør

produksjon på skifer, og at skifergjenstander har vært ferdigstilt eller omarbeidet på dette området. Tre spisser kan gjenkjennes til å være av Nyelv-typen og de fleste av knivene er eneggede, men to er tveeggede. Fiskesøkkene ble alle funnet i den sørlige delen av området.

Bipolare kjerner og avslag, samt amboltsteinen viser at det også har vært produsert redskap i de hardere bergartene, ved bruk av bipolar eller understøttet teknikk. Det er derimot lite sekundærbearbeidede gjenstander i disse råstoffene, og de må enten ha blitt tatt i bruk andre steder, eller man har brukt avslagene med skarpe kanter direkte (vi har ikke studert bruksspor).

FELT SØR

Id 28164

Id 28164 tolkes som en boligstruktur med et ildsted i den østre delen. Gulvet var nedgravd og tuften hadde en voll mot sør, som var delvis rast inn over gulvet og over rester fra ildstedet. Deler av ildstedet var nedgravd. Markkjemi indikerer også bruk av høy varme der ildstedet lå og i samme området er det registrert varmpåvirket flint. Det ble tatt ut tre prøver til datering fra ildstedet, og de ble datert til 3331-3028 f.Kr., 3072-2911 f.Kr. og 3011-2900 f.Kr.

Id 28164 hadde de mest funnrrike kvadrantene på felt sør, men var ikke mest funnr rik ettersom ikke hele gulvet ble undersøkt. Alle sekundærbearbeidede gjenstander (og alle redskapene) fra denne strukturen er laget av skifer (grå og båndet). Avslag og fragmenter indikerer bearbeiding av gjenstandene på stedet. Verktøysettet består av en knakkestein og to slipesteiner. I tillegg er det noen funn som indikerer produksjon også i de hardere bergartene, da primært bipolar eller understøttet teknikk. Det ble funnet ett emne til fiskesøkke i gulvet og området rundt id 28164 lå det ytterligere tre emner og to fiskesøkker.

Id 24444

Strukturen tolkes som en tuft, men som trolig har hatt en annen funksjon enn som bolig. Gulvet var en ryddet flate som lå i steinur, og ura utgjorde deler av veggene naturlig. Åpningen i strukturen og inngangspartiet lå mot nordøst. To dateringer viser bruk av strukturen 3972-

3804 f.Kr og 3625-3377 f.Kr. Det lå to fiskesøkker og ett emne til fiskesøkke nært inngangspartiet. Sammen med to knivfragmenter og en knakkestein er dette alt av redskaper fra denne strukturen. Funnmaterialet forteller dermed ikke entydig til hva slags aktivitet som har foregått her, men har store likheter med materialet øvrig på lokaliteten.

Id 24462

Id 24462 tolkes som en boligstruktur uten oppbyggede veggvoller, men antakelig med flate heller som en del av veggkonstruksjonen. I østenden av boligen var en steinlegging, tolket som slakte- og/eller sløypelass for fisk og marin fangst. Mot øst var det et mulig inngangsparti.

Det ble totalt datert fem prøver fra strukturen, den første er fra gulvet, som dateres til 3321-2930 f.Kr. De øvrige er tatt i steinleggingen/steinplattformen; Tre prøver ble tatt i laget rett under de øvre steinhellene, og de dateres til 3259-2923 f.Kr., 3073-2913 f.Kr. og 2988-2885 f.Kr. Bunnen av laget under steinplattformen dateres til 3617-3376 f.Kr. Det ble også tatt fosfatprøver i strukturen og de indikerer høy varme i den sørlige delen rundt plattformen, mens hele området hadde høye fosfatverdier. Dette kan stemme godt med tolkningen av området som brukt til matpreparering og sløyning.

Strukturen skiller seg fra de øvrige på lokaliteten ved at det er en høy andel bergkrystall, men også ved at det er større råstoffvariasjon enn i mange av de andre strukturene, og skifer utgjør kun en fjerdedel av materialet. Skiferredskaper, slipte avslag og fragmenter sett samme med slipesteinene (pimpsteiner) viser at redskaper ble bruk og reparert her. Strukturen gav også mange kjerner, hvorav nesten samtlige var bipolare.

Det meste av gjenstandsmaterialet lå i den østre delen av strukturen og innenfor avgrensingen som er gjort av gulvet. Funnene er spredt utover og det er tydelig overvekt av kjerner. I selve steinleggingen var det lite funn. Tre fiskesøkker lå på østlig side av strukturen ved den antatte åpningen mot havet. Det siste fiskesøkket ble funnet på den vestlige delen av gulvflaten. Det må også fremheves at fiskesøkket med figur (Figur 15) ble funnet i denne strukturen.

Id 24330 og id 24915

De to sørligste funnområdene på lokaliteten slås sammen og tolkes som to deler av den samme aktivitetsflaten, de har også trolig en sammenheng med id 24462 og muligens med id 24444.

Det ble tatt to kullprøver fra id 24330 og en fra id 24915. Det er et stort spenn i resultatet på de to første selv om de er tatt ved siden av hverandre; 3011-2897 f.Kr og 3936-3709 f.Kr., mens den siste passer godt med den yngste av disse to (3018-1911 f.Kr.).

Funntettheten var relativt lav på begge disse flatene sammenlignet med Id 24462, og funnene lå spredt. Av funn som skiller seg ut, så ble det mellom de to undersøkte områdene samlet inn en ansamling med fiskesøkker og emner til fiskesøkker, som lå nærmest i en klynge. Det er ellers både spor etter sliping av redskaper, omarbeiding og knakking på harde bergarter med bipolar teknikk.

OPPSUMMERING OG TOLKNING AV DJUPFEST 1

Lokaliteten lå på hver sin side av en sadel i skogkledd terreng, som kan ha vært et lite nes. Kulturminnene på felt nord lå 20-23 moh. på vestsiden av sadelen der terrenget skråner nedover mot Tjeldsundet i nordøst og sørøst. Felt sør lå i noe brattere terreng med kulturminner på 20-21 moh. og hellingen vender mot kun mot sørøst. Lokaliteten har med dette hatt adkomst og utsyn mot både nordøst og sørøst. De to adkomstmulighetene kan ha vært en lokaliseringfaktor for steinalderens fiskere, som da kunne velge avhengig av vindretning og sesong. De ulike dateringene på de to feltene, der det nordre er eldst, kan også tolkes slik at lokaliseringfaktorene og landskapet endret seg over tid, og adkomsten mot nordøst var foretrukket i den eldste perioden og den mot sørøst i den senere. Pollenprøvene viser at vegetasjonen trolig var dominert av åpen bjørkeskog i den eldste perioden, og at lokaliteten var strandnær. At strukturene over tid ble flyttet nedover i terrenget stemmer overens med at man ønsket å være strandnær.

Felt nord har de eldste dateringene (4400-3800 f.Kr.). I en periode er det aktivitet på begge felt (3900-3500 f.Kr.) og etter 3500 f.Kr er det kun sporadisk bruk av felt nord, mens aktiviteten

på felt sør tar seg opp frem til 2900 f.Kr. da aktiviteten opphører. Dette stemmer også godt med plasseringen av feltene i terrenget, der flere av strukturene på felt nord ligger noen meter høyere over havet enn på felt sør. I perioden med aktivitet på begge felt er det primært bunndateringen fra steinsettingen id 25316 og en datering fra id 24444 som overlapper med de yngste dateringene i id 23230 og id 23726. Dateringer fra de enkelte tufter og aktivitetsflater indikerer at flere av dem har vært besøkt gjentatte ganger. Gjenbruk har likevel ikke vært mulig å påvise i stratigrafien eller i funnmaterialet.

Overordnet ser det ut som om det er anvendt en god del lokale råstoff, og råstoff som har vært tilgjengelig langs Tjeldsundet. Flintmaterialet er smått, og funn av små knoller tyder på at det har vært en opportunistisk bruk av flint funnet som små knoller i nærområdet (strandflint). Kvartsitt finnes naturlig i berggrunnen og er vanlig på mange av de undersøkte lokaliteten i dette prosjektet. Blant annet er det funnet en lokal kilde til sort, grå og blåaktig kvartsitt på Årbogen 2, varianter som vi finner igjen på Djupfest. Den rosa grove kvartsittvarianten har vi sett i store naturlige blokker på Solli (id 221154). Kvarts og bergkrystall er også å finne naturlig i undergrunnen i området. Funn i kvarts og kvartsitt er nesten utelukkende anvendt i primærproduksjon, mens det er noe høyere andel redskap i bergkrystall. En del av redskapene laget i disse råstoffene er trolig brukt opp og forkastet andre steder, og de var kanskje ikke så viktig å ta vare på, da det var god tilgang på råstoff til å produsere nye. I de harde krystallinske bergartene var bruken av bipolar teknikk utbredt. Det er få formelle redskaper, men en andel retusjerte avslag, samt skrapere og stikler. Dette er redskap som i denne sammenhengen i stor grad assosieres med bearbeiding av fangst og preparering av skinn.

Også pimpsten er det mye av i strandmassene i området, og det er sannsynlig at disse har vært brukt og kastet etter behov. Ingen av sliperedskapene i pimpstenene virker veldig oppbrukt og de er ofte funnet i små ansamlinger.

Det er likevel også funn av råstoff som er bragt inn på lokaliteten fra fjernere områder, som Alta-området (chert), båndet skifer og grønnstein som vi ikke har kjente kilder av i regionen. Bruken av chert som råstoff er begrenset, og avgrenset

hovedsakelig til de to høyestliggende strukturene på felt nord, id 23751 og id 23551 (dateringer til 4443-3535 BC). Chertmaterialet består av 20 gjenstander i alt hvorav 16 er i varianten «sort». Sort chert kan knyttes til brudd i Alta og er kjent fra flere ulike lokaliteter i Troms og Finnmark, ofte i kontekster fra eldre steinalder og tidlig metalltid. På Djupfest 1 kan råstoffet knyttes til overgangen mellom eldre og yngre steinalder (ca. 4000 f.Kr). De eldste dateringene fra Djupfest 1 er fra siste del av eldre steinalder (ca. 4400 f.Kr), de yngste fra siste del av yngre steinalder. Vi har ikke funnet sikre spor som kan knyttes til tidlig metalltid (med unntak av den ene flateretusjerte spissen), men en del av steinmaterialet lar seg ikke typologisere. Vi har som nevnt over, ikke klart å skille ut faser i materialet, selv om vi har indikasjoner på at de er der. Cherten er uansett trolig innført langveisfra på lokaliteten.

Funnfordelingen med overvekt av skifer på felt nord og en noe større andel av kvarts, kvartsitt og bergkrystall på felt sør, kan sees i sammenheng med dateringene og en generell nedgang i skiferdominansen mot slutten av yngre steinalder. Det er også en forskjell i fordelingen mellom fargevariantene i skifer på felt nord og sør. Dette kan indikere at det i de eldste bosetningsfasene i høyere grad ble anvend skifer som var transportert til lokaliteten over lengre avstander (rød finkornet skifer). Over tid tok mer lokale ressurser over (grå skifer i ulike varianter). Gjennom hele perioden med bosetning på Djupfest 1 var det også et fokus på båndet skifer. Den utgjør kun omkring fem prosent av skiferfunnene på både felt nord- og sør, men andelen sekundærbearbejdede gjenstander i båndet skifer er høyere enn i alle andre fargevarianter. 34 % av båndet skifer er sekundærbearbejdet, hvorimot det i de andre fargevarianter kun er mellom 8% og 14 %. Den lave andelen av fall i forhold til redskaper viser til at båndet skifer i liten grad ble bearbejdet på lokaliteten. Denne skifervarianten kan ha vært ettertraktet nettopp på grunn av sitt utseende, og har vært verdsatt ut ifra estetiske verdier i tillegg til funksjonalitet.

Gjenstandsmaterialet viser at det har foregått produksjon av gjenstander på lokaliteten, men også at en del gjenstander har vært medbrakt. En god del av det som er produsert er

tatt i bruk på lokaliteten (kniver, spisser ol), mens en del av det som har vært produsert av de harde krystallinske bergartene trolig har vært tatt i bruk andre steder (vi finner de ikke på lokaliteten). Det er funnet emner til kniver og spisser, som skulle videre utformes på lokaliteten. Det er ingen større råstoffblokker i skifer fra lokaliteten, og det antas at emnene er utformet ved sitt opphav, særlig de av finere rød skifer som trolig er medbrakt. For de mer lokale råstoffene kan emner ha blitt utformet på mindre blokker fra lokale kilder. Det kan her trekkes frem at de aller fleste emnene til kniver er funnet på felt nord, og kun ett på felt sør. Dette kan peke mot en endring i tradisjon, der knivene ikke lengre i like stor grad ble ferdigstilt på lokaliteten. Noen få funn kan peke mot produksjonsmetoder, blant annet et emne som tydelig opprinnelig har vært et avslag i skifer da det har synlig slagbuler.

Bruken av skifer er fremtredende i redskapsmaterialet og dette kan først og fremst knyttes til marin fangst og fiskeri (Jørgensen, 2021). Funnmaterialet fra Djupfest 1 er i tråd med dette, og alle fiskesøkkene understreker dette fokuset. Skiferkniver sees ofte i sammenheng med forarbeid av fangst (flensing) og det høye antallet kniver på lokaliteten vitner om at dette har vært en viktig aktivitet i, og omkring tuftene og på aktivitetsflatene. Knivene er ofte godt oppbrukt og små. Oppbrukte kniver, og kniver som er slipt opp gjentatte ganger og omarbejdet, viser at man utnyttet knivene godt og tok vare på dem. Et stort antall slipte avslag og fragmenter i skifer er også med på å danne et bilde der det er utstrakt reparering, skjerpning og resirkulering av slipte redskaper. Det vil være mulig i dette materialet å se nærmere på knivene i forhold til resirkulering, skjerpning av egg og omarbejding, og i sammenheng med de ulike fargene. Her kan man kanskje avdekke om man foretrakk båndet skifer og om den ble bedre tatt vare på enn de variantene som finnes mer lokalt.

I knivmaterialet er det en overvekt av kniver funnet på felt nord, sammenlignet med felt sør. Samtlige av de tveeggede knivene er funnet på felt nord, mens de eneggede er spredt over hele lokaliteten, men med noe flere funn i nord enn sør. De tveeggede knivene er funnet avgrenset til et område rundt id 23751 og id 23551, 21,5-22,5 moh. Disse to strukturene

har de eldste dateringene (4400-3800 f.Kr.) og er de høyestliggende aktivitetsområdene på lokaliteten. Deretter ser de tveeggede knivene ut til å gå ut av bruk på Djupfest 1.

Erlend Kirkeng Jørgensen (2021) redegjør kort for forskningshistorien innen utvikling av skiferteknologi og -bruk; knivene blir i løpet av yngre steinalder mindre (miniatyrer), de eneggede knivene tar over for de tveeggede over tid, og variasjonene i teknologien minsker. Hans analyser er basert på materiale fra Finnmark og Troms, med kun en enkelt lokalitet fra Nordland (Skålbunes i Bodø kommune), hvor skifer stort sett var fraværende. Det er en rekke forskjeller på den utviklingen som beskrives i forskningshistorien, den utviklingen som Jørgensen beskriver basert på sine egne analyser og den som ses på Djupfest 1. Ifølge Jørgensen går tveeggede kniver ut av bruk ca. 4550 f.Kr. På Djupfest 1 er samtlige dateringer senere enn dette, men det er tveeggede kniver i materialet. Dette kan forklares med at lokaliteten ligger utenfor Jørgensens hovedfokusområde og det kan tyde på at tveeggede kniver var i bruk i lengre i områdene sør for Finnmark og Troms.

Når det gjelder de eneggede knivene finner Jørgensen (2021), i motsetning til tidligere forskning ikke tegn på at andelen små kniver øker over tid. Dette ser heller ikke ut til at være tilfellet på vår lokalitet, der alle knivene med lengste mål under seks cm er funnet på nordfeltet, der vi også har de eldste dateringene. En tolkning av de eneggede knivenes form, er at de er tilpasset en spesifikk bruk (Lentfer, 2023). En nærmere studie av knivene, formen og størrelsen sett i sammenheng med strukturene de er funnet og dateringen av disse, kan gi mer kunnskap om dette.

De fleste av skiferspissene som ble funnet på lokaliteten, var av Nyelvtypen. De opptrer i de samme kontekstene som skiferknivene, men er færre i antall. Dette kan ha sammenheng med at de ofte blir skutt bort eller skadet og forkastet i jaktsammenheng. Nyelvspissene opptrer ikke i kontekster før ca 5000/4500 f.Kr, og de går ut av bruk omtrent 3300 f.Kr (Hesjedal, 1996, s. 175, og 2009, s.418, Jørgensen, 2021). Dette stemmer godt med Djupfest 1 der Nyelvspissene opptrer i kontekster, med dateringer helt ned til 3300 f.Kr. (boligstruktur id 28164), men ikke senere. De fleste er funnet på felt nord og et fåtall er i fra de

eldste kontekstene på felt sør. Blant annet er det Nylevspisser fra id 23751 (4450-4250 f.Kr), her opptrer de i samme struktur som tveeggede kniver. Strukturen dateres til en overgangsperiode der de tveeggede knivene er på vei ut av bruk og Nyelvspissene på vei inn.

15 av lokalitetens 23 økser kommer fra to av strukturene. Seks økser kom fra id 23726 og hele ni fra id 23507. Flesteparten av øksene er rektangulære, men det er også funnet trinnøkser. De fleste er relativt små, slik at det er overvekt av de som er typologiser som meisler. Formen på eggen er veldig variabel, og alle varianter er observert. Det er også stor grad av gjenbruk i form av oppsliping og omarbeiding.

Det var mye fiskesøkker på Djupfest 1, og det ble også identifisert en hel del emner til fiskesøkker. Alle er registrert med både størrelse og vekt i Unimus gjenstandsdatabasen, men det har ikke vært anledning til å gjøre analyser på dette materialet. Fiskesøkkene ble funnet spredt over hele lokaliteten, men de lå ofte i ansamlinger med to og tre søkker og emner sammen. To fiskesøkker skilte seg ut, ett hadde to groper i tillegg til furen rundt, og ett hadde en figur hugget inn på den ene siden og groper på den andre. Dette må anees som et attributt uten noen åpenbar funksjon og har dermed, i likhet med båndet skifer, kanskje sin forklaring i estetikk eller signalisering av sosiale eller rituelle elementer. Erverv var en viktig del av steinalderlivet og det er grunn til å tenke seg at noen hadde høyt verdsette og personlige redskaper (se for eksempel Eigeland, 2015 om personlig verktøysett og knakkesteiner). Disse kan også ha signalisert sosial status eller ha en annen slags betydning som ikke vi umiddelbart kan lese ut av funnet. Det er et spennende element ved denne typen funnmateriale.

Den flatereusjerte spissen skiller seg ut i materialet både som løsfunn og i typologi og produksjonsteknikk. En tolkning er at den er «mistet» og befinner seg på lokaliteten tilfeldig. I analysen så vi at det er vanlig å datere disse spissene til perioden 2000-0 f.Kr., mens de i Finnmark er vanligst i den første delen av dette tidsrommet (Mjærum, 2012 og Hesjedal, 1996). Den relateres med dette til en senere aktivitet, som vi ikke har klart å skille ut.

Det ser ut til at Djupfest 1 har vært en attraktiv plass å bosette seg igjennom store deler av yngre steinalder, og at området fortsatt har vært i sporadisk bruk i tidlig metalltid. Boplassen har vært besøkt flere ganger og over lengre perioder. Mye av dette kan trolig være på grunn av den gode plasseringen i landskapet, med landingsforhold for båt mot både sørøst og nordøst, samt de rike marine ressursene Tjeldsundet kunne by på.